



Ewaluacja procesów partycypacji społecznej

Szczecin, 10 kwietnia 2017 r.

Zleceniodawca i zespół badawczy

Badanie realizowane na zlecenie:

Gmina Miasto Szczecin

Wykonawca badania:



Zespół badawczy:

dr Maciej Milewicz
Krzysztof Mączka

Termin realizacji:

Luty – Kwiecień 2017 r.



Spis treści



1. Wstęp	4
2. Metodologia ewaluacji	6
3. Szczeciński Budżet Obywatelski	15
Szczeciński Budżet Obywatelski na tle innych miast	16
Etapy Budżetów Partycypacyjnych	19
Zasady Budżetów Partycypacyjnych	21
Szczeciński Budżet Obywatelski w opiniach uczestników ewaluacji	23
Główne wnioski	35
4. Współpraca z Radami Osiedli	47
Współpraca z Radami Osiedli w opiniach uczestników ewaluacji	49
Główne wnioski	55
5. Konsultacje społeczne	63
Formalne procedury konsultacji	64
Zasady konsultacji społecznych	66
Konsultacje społeczne w opiniach uczestników ewaluacji	71
Główne wnioski	77



Wstęp

Słowo wstępne

Partycypacja społeczna, pomimo ponad 20 lat istnienia samorządności, jest stosunkowo nowym obszarem zainteresowania w gminach. Jeszcze rzadsze są praktyki badania i próby oceny jej stanu przez władze lokalne. Do dziś wśród niektórych włodarzy dominuje przekonanie, że łatwiej rządzi się bez mieszkańców, bo stanowią oni tylko kłopotliwy element w dobrze funkcjonującej maszynie biurokratycznej.

Z drugiej strony, coraz więcej samorządowców zaczyna dostrzegać korzyści z udziału mieszkańców w zarządzaniu miastem, wykorzystuje ich pomysły w budżecie obywatelskim, podpira się zdaniem jednostek pomocniczych, przed podjęciem ważnych decyzji zasięga opinii całej społeczności. Partycypacja społeczna na pewno nie jest łatwa, ale też może przynosić wiele satysfakcji.

Ewaluacja partycypacji społecznej w Szczecinie to ważny krok, który może pozwolić przebudować relacje pomiędzy urzędem a mieszkańcami, oparte na większej otwartości, większym zaufaniu i większym zrozumieniu. Taki był cel analizy, do której lektury serdecznie zapraszamy.

dr Maciej Milewicz



Krzysztof Mączka



Metodologia ewaluacji

Obszary ewaluacji



Cele ewaluacji (1)



Szczeciński Budżet Obywatelski 2017

1. Badanie i ocena zasad, modelu i procesu przeprowadzenia SBO:
 - a) ocena i weryfikacja realizacji celów SBO
 - b) ocena zgodności ze standardami
 - c) analiza porównawcza (benchmarking) w stosunku do standardów w innych dużych miastach w Polsce
 - d) ocena sprawności realizacji SBO na poszczególnych jego etapach
 - e) ocena komunikacji i promocji SBO
2. Znalezienie możliwych pól ulepszeń SBO

Zakres ewaluacji: 2016-2017



Cele ewaluacji (2)

Współpraca z Radami Osiedli w obszarze partycypacji społecznej

1. Diagnoza szans i barier we współpracy w obszarze konsultacji społecznych
 - a) ocena poziomu zaangażowania Rad Osiedli w konsultacje społeczne (prowadzone z własnej inicjatywy i z inicjatywy miasta)
 - b) ocena gotowości włączania się Rad Osiedli w miejskie konsultacje
 - c) identyfikacja barier we współpracy w obszarze konsultacji i partycypacji społecznej
 - d) identyfikacja szans na poprawę współpracy w obszarze konsultacji i partycypacji społecznej

Zakres ewaluacji: 2016



Cele ewaluacji (3)



Konsultacje społeczne

1. Badanie i ocena zasad prowadzenia konsultacji społecznych:
 - a) obecność formalnych procedur konsultacji społecznych
 - b) ocena zgodności konsultacji społecznych ze standardami
 - c) ocena poczucia wpływu uczestników konsultacji na sprawy miejskie
 - d) ocena jakości prowadzonych w mieście konsultacji społecznych
2. Znalezienie możliwych pól ulepszeń konsultacji społecznych

Zakres ewaluacji: 2012-2016



Uczestnicy ewaluacji

Urzednicy

Członkowie Zespołu ds.
SBO

Wnioskodawcy

Mieszkańcy Szczecina

Samorzady pomocnicze

NGO

Radni miejscy

Liderzy opinii

Seniorzy, młodzież



Metodologia

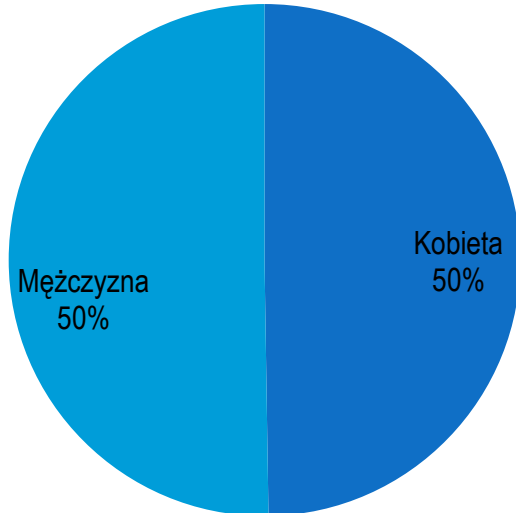


W badaniu wykorzystano tzw. **triangulację metodologiczną**, czyli prowadzenie analiz przy wykorzystaniu wzajemnie uzupełniających się metod i technik dostosowanych do poszczególnych grup interesariuszy, możliwości budżetowych oraz czasu na przeprowadzenie projektu.

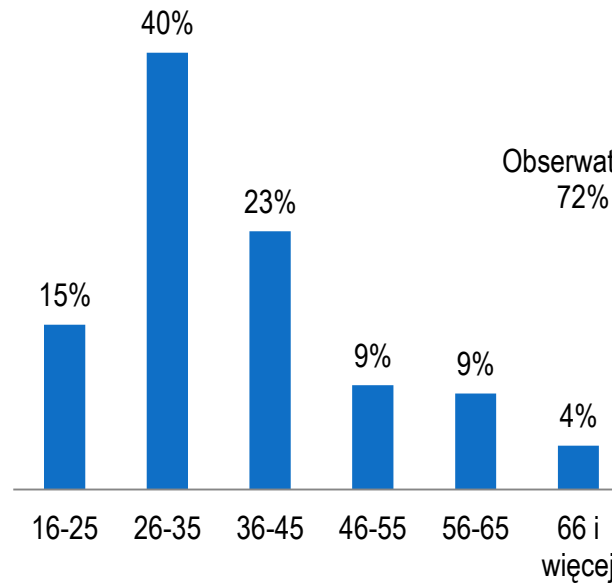


Struktura respondentów badania CAWI (N=402)

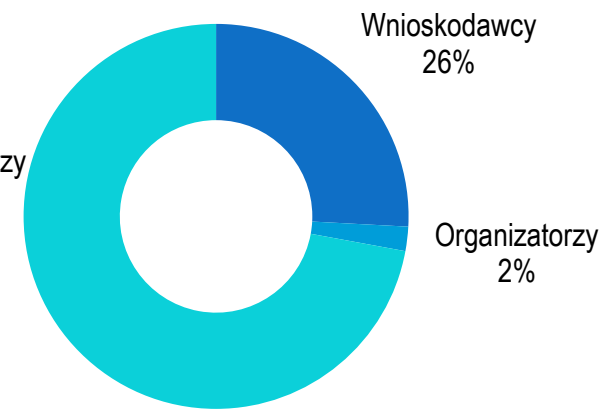
Płeć



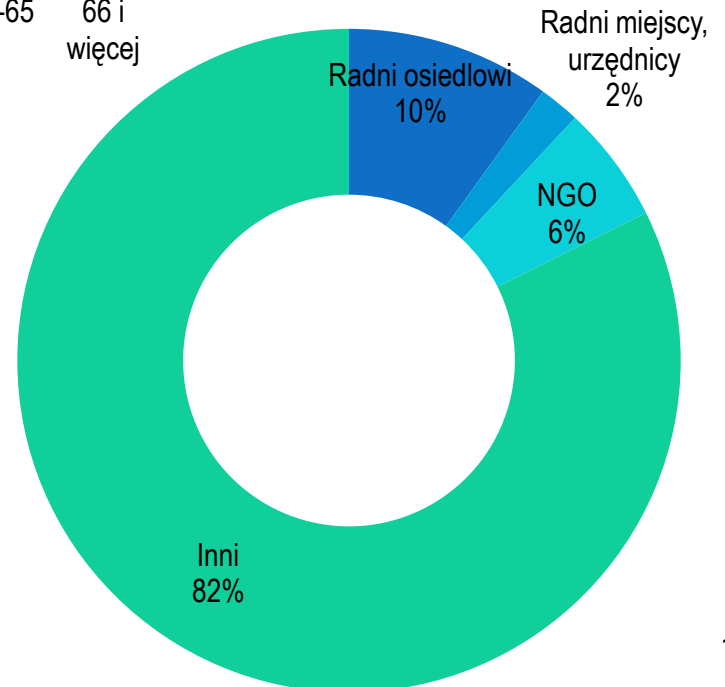
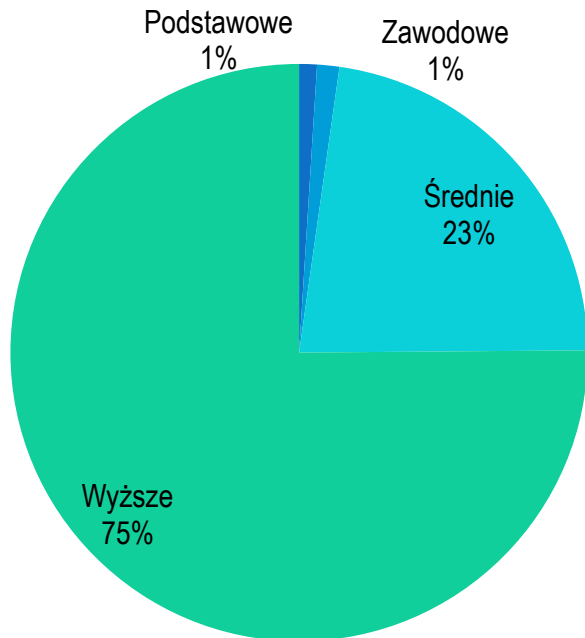
Wiek



Role w SBO



Wykształcenie



Metodologia (2)



Działanie	Termin	Liczba
Analiza desk research	Luty 2017	73 materiały
Warsztaty grupowe	13-14 Marca 2017	28 osób (4 grupy)
Wywiady indywidualne	Marzec 2017	8 osób
Badanie internetowe	1-27 marzec 2017	402 osoby





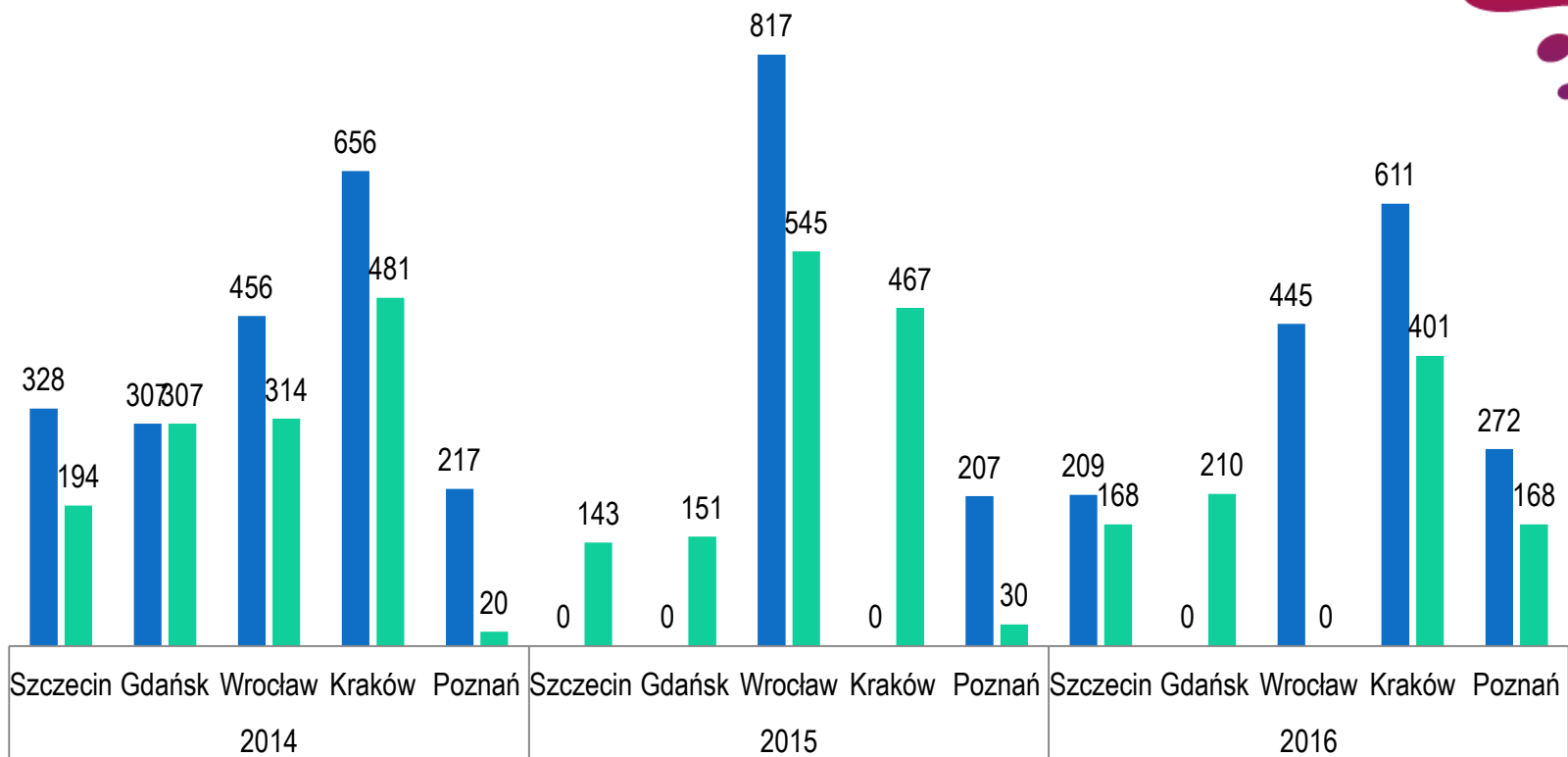
Szczeciński Budżet Obywatelski 2017

Szczeciński Budżet Obywatelski na tle innych miast (1)



Liczba zgłoszonych i głosowanych projektów

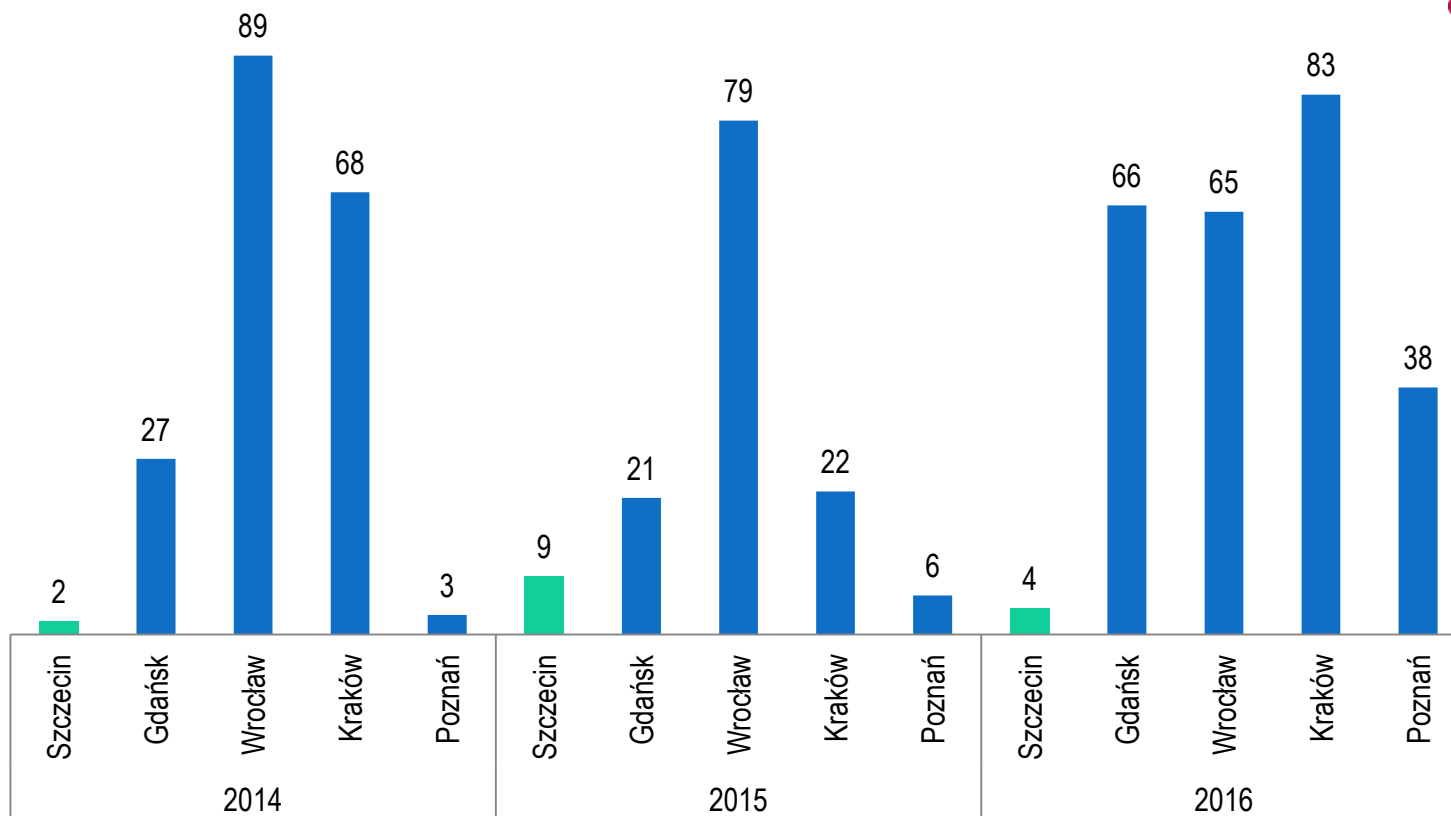
■ Liczba zgłoszonych projektów (ogółem) ■ Liczba projektów poddanych pod głosowanie (ogółem)



Szczeciński Budżet Obywatelski na tle innych miast (2)



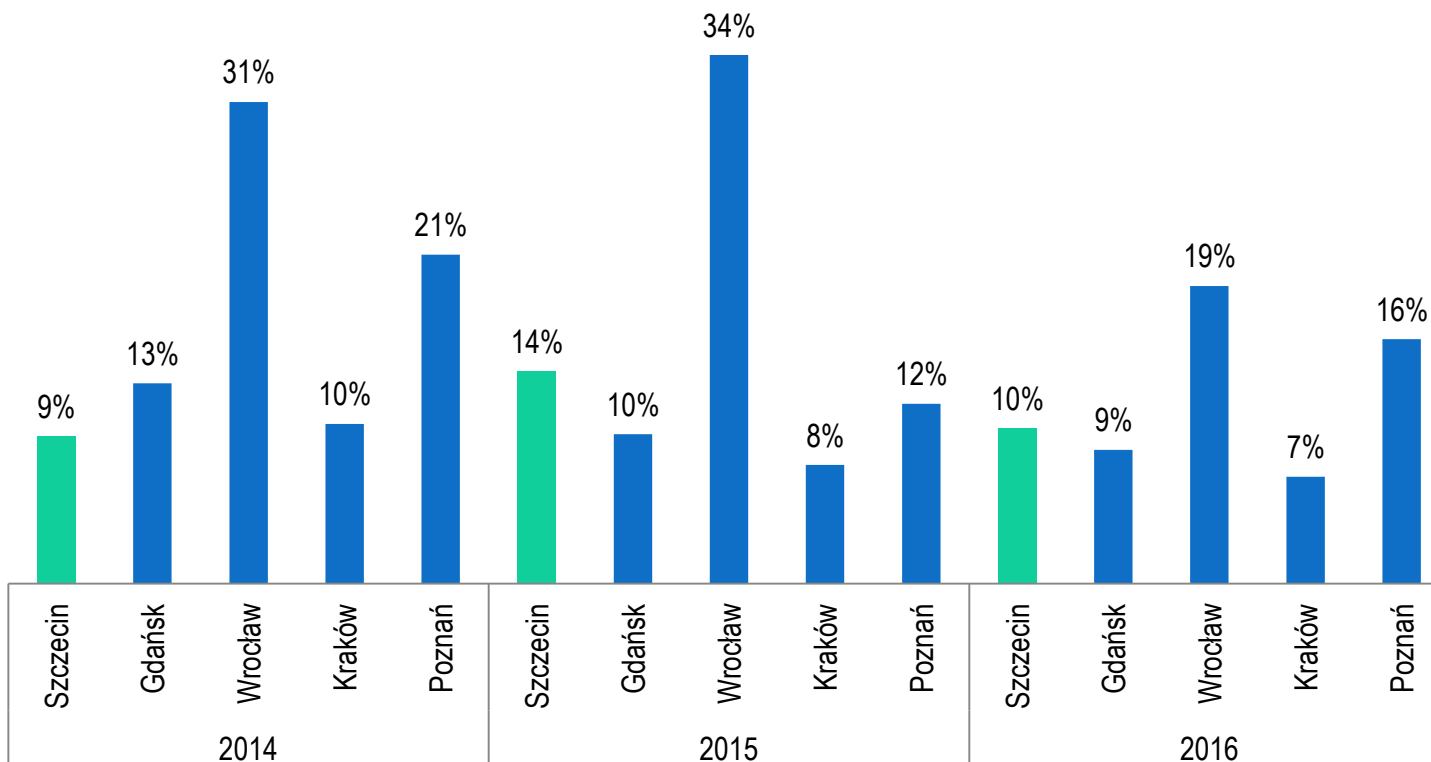
Liczba projektów wybranych do realizacji



Szczeciński Budżet Obywatelski na tle innych miast (3)

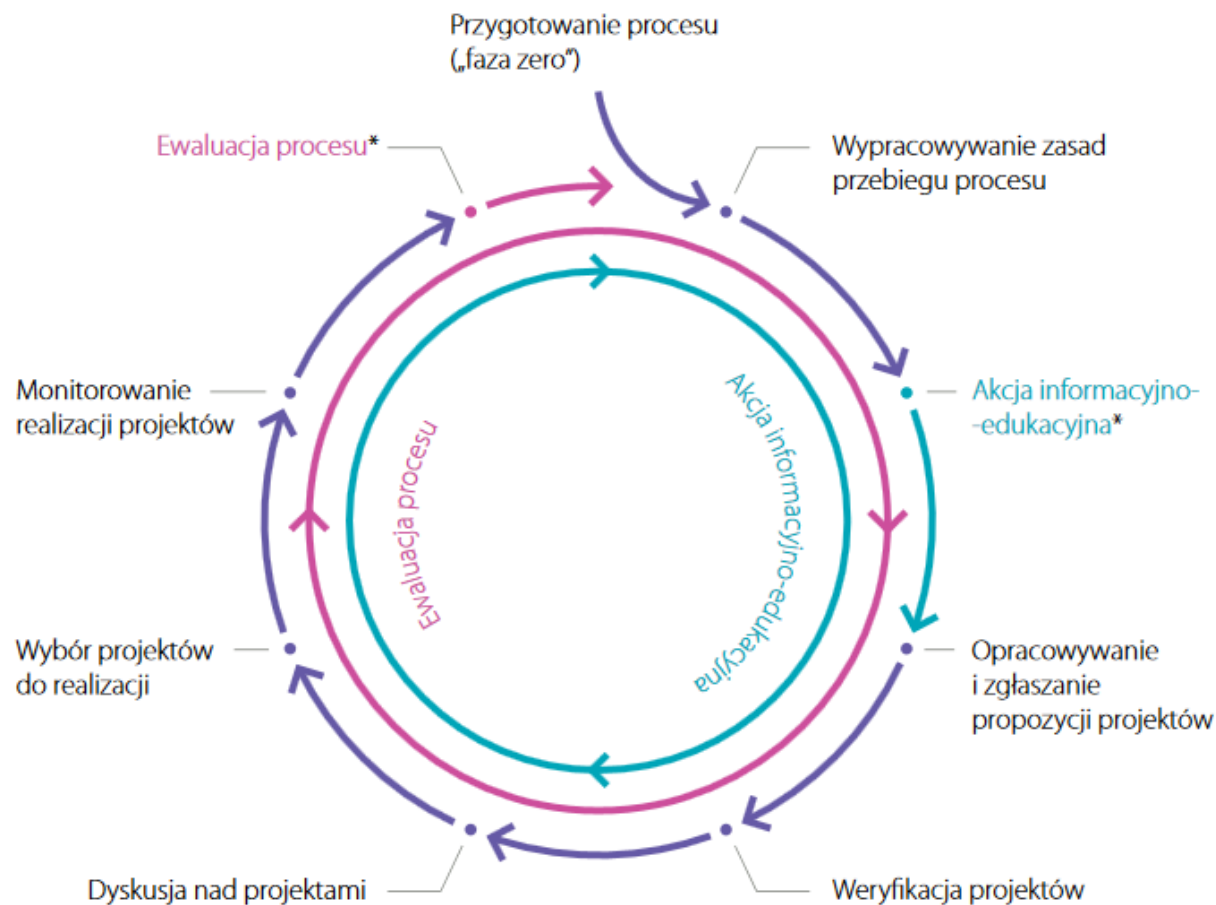


Frekwencja



Uwaga: w przypadku Wrocławia komunikowana była liczba oddanych głosów, a nie biorących udział w głosowaniu osób.

Etapy Budżetów Partycypacyjnych (1)



Źródło: www.stocznia.org

Etapy Budżetów Partycypacyjnych (2)



Etap	SBO
1. Przygotowanie procesu (faza „zero”) – czy gmina wewnętrznie odpowiedziała sobie na pytanie po co uruchamiać SBO?	Tak
2. Wypracowanie zasad przebiegu procesu – czy decyzja o kształcie SBO podlegała dyskusji z różnymi grupami interesariuszy?	Tak
3. Akcja informacyjno-edukacyjna – czy w trakcie procesu SBO wszystkim jego etapom towarzyszyły działania informacyjno-edukacyjne?	Tak
4. Wypracowanie i zgłaszanie projektów – czy stworzono mieszkańcom możliwość wspólnej dyskusji i pracy nad projektami? Cz w jakiś sposób animowano te działania?	Nie
5. Weryfikacja projektów – czy odbywa się ona tylko pod względem formalno-prawnym?	Nie
6. Dyskusja nad projektami – czy projekty prezentowane są publicznie przez ich autorów i propagowane w ten sposób wśród mieszkańców?	Nie
7. Głosowanie – czy umożliwiono tradycyjną i elektroniczną formę głosowania? Czy głosowanie trwało min. 7 dni?	Tak
8. Monitorowanie – czy monitorowany jest proces budżetu partycypacyjnego? Czy monitorowany jest stan realizacji projektów?	Nie
9. Ewaluacja – czy projekt jest poddawany ocenie w trakcie lub po zakończonej edycji?	Tak

Ocena: 5/9

Źródło: www.stocznia.org



Zasady Budżetów Partycypacyjnych (1)

1. Wybór projektów w ramach budżetu obywatelskiego jest wiążący, to znaczy wybrane przez mieszkańców projekty zostają wprowadzone do budżetu na dany rok.
2. Przejrzystość i jawność procedury – proces wprowadzania i realizacji budżetu obywatelskiego są znane mieszkańcom i nie podlegają zmianie w trakcie realizacji.
3. Procedura budżetu obywatelskiego jest jasna i przyjazna mieszkańcom – otrzymują oni pełną informację i wsparcie na wszystkich etapach wprowadzania tego budżetu.
4. Zgłaszane projekty podlegają dyskusji pomiędzy mieszkańcami nad potrzebami i priorytetami całej społeczności.
5. Aktywni mieszkańcy otrzymują wsparcie przy przygotowaniu projektów ze strony urzędników.
6. Budżet obywatelski jest procesem długofalowym i regularnie stosowanym przez lata.



Źródło: www.stocznia.org

Zasady Budżetów Partycypacyjnych (2)



Etap	SBO
1. Wiążący wybór projektów	Tak
2. Przejrzystość i jawność procedury	Tak
3. Przyjazność procedury dla mieszkańców	Tak/Nie
4. Dyskusja z mieszkańcami	Nie
5. Wsparcie przy opracowywaniu projektów	Tak/Nie
6. Długofalowość procesu	Tak

Ocena: 4/6

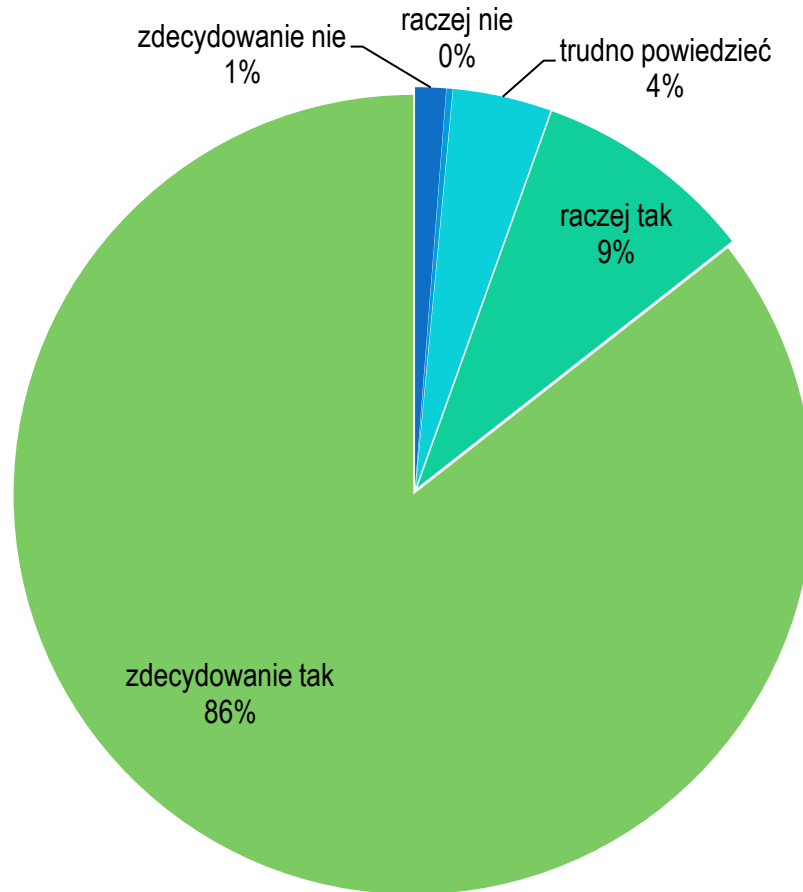




Szczeciński Budżet Obywatelski w opiniach uczestników ewaluacji

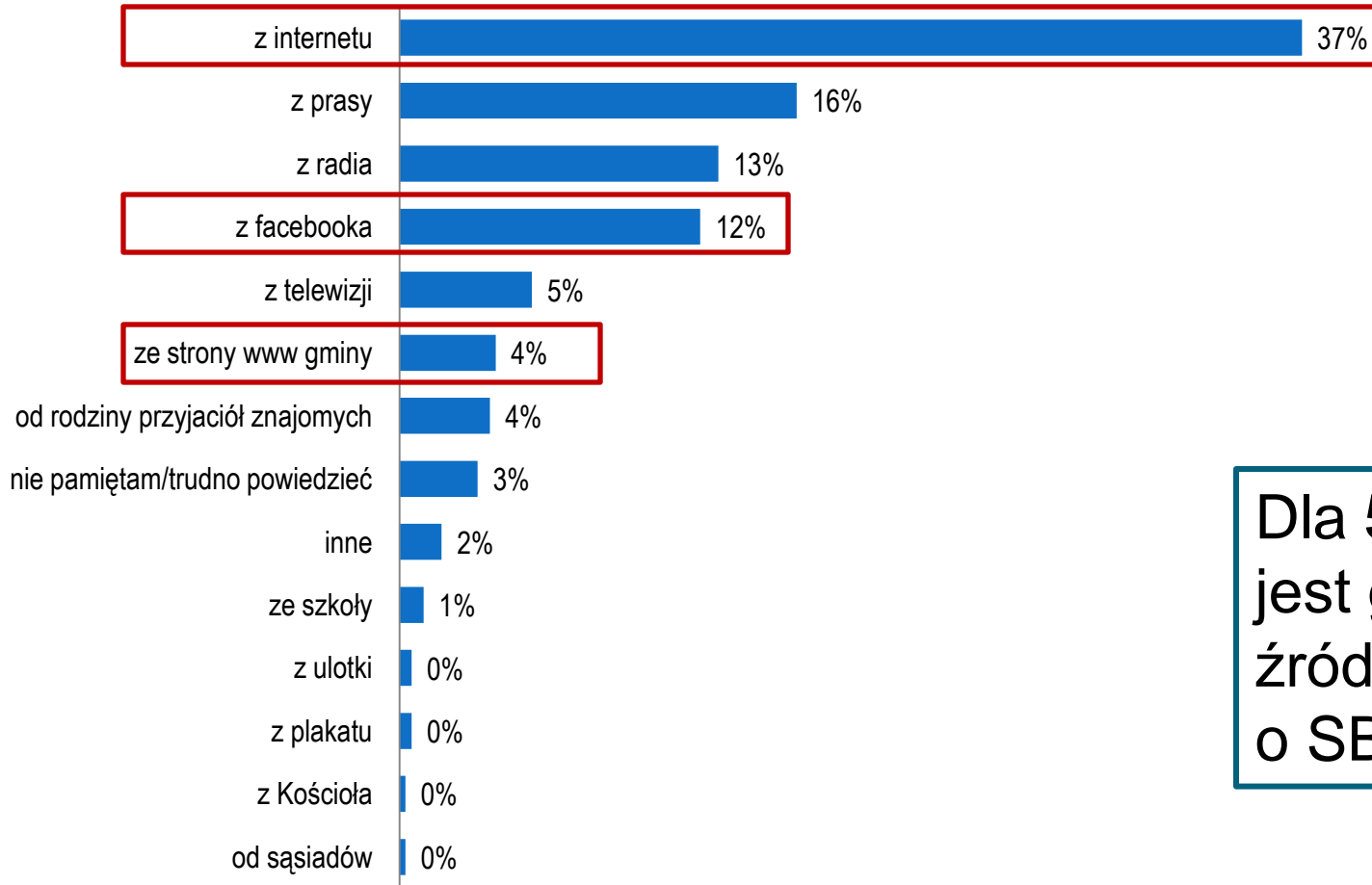


1. Czy P. zdaniem to dobry pomysł, by mieszkańcy bezpośrednio w głosowaniu decydowali o tym, jak wydać część pieniędzy z budżetu miasta? (N=402)



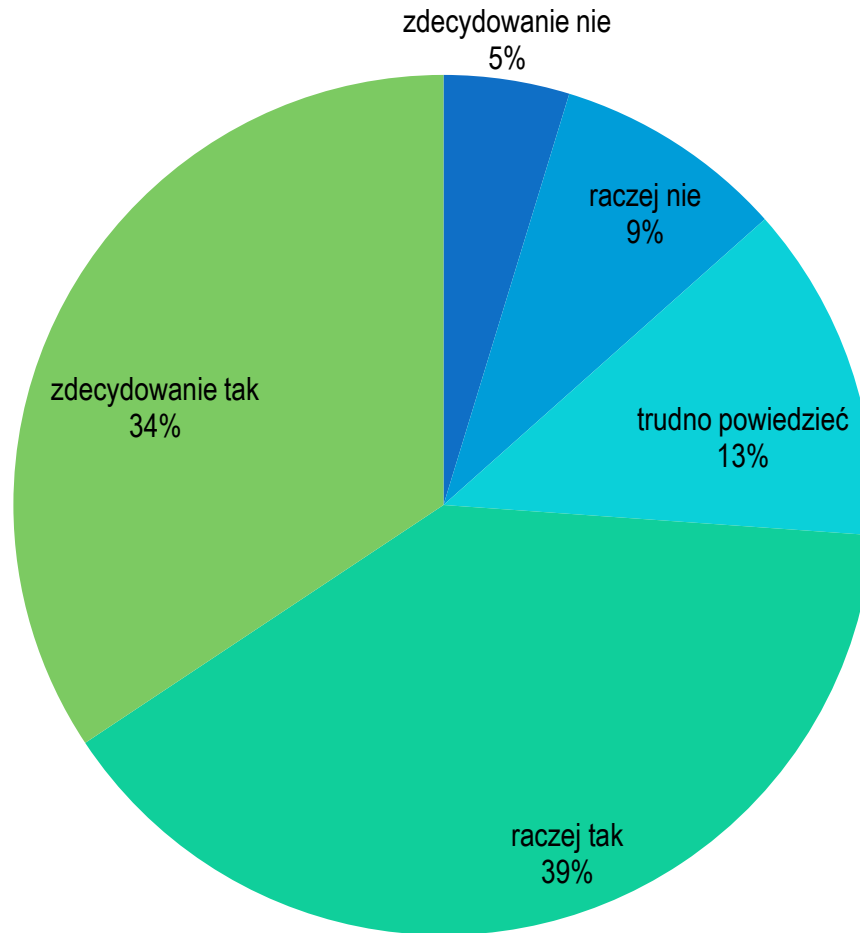
Dla **86%** wspólne decydowanie o wydatkach to dobry pomysł.

2. Skąd dowiedział się P. o Szczecińskim Budżecie Obywatelskim?



Dla **53%** internet jest głównym źródłem wiedzy o SBO.

4. Czy zasady Szczecińskiego Budżetu Obywatelskiego były jasne i czytelne? (N=402)

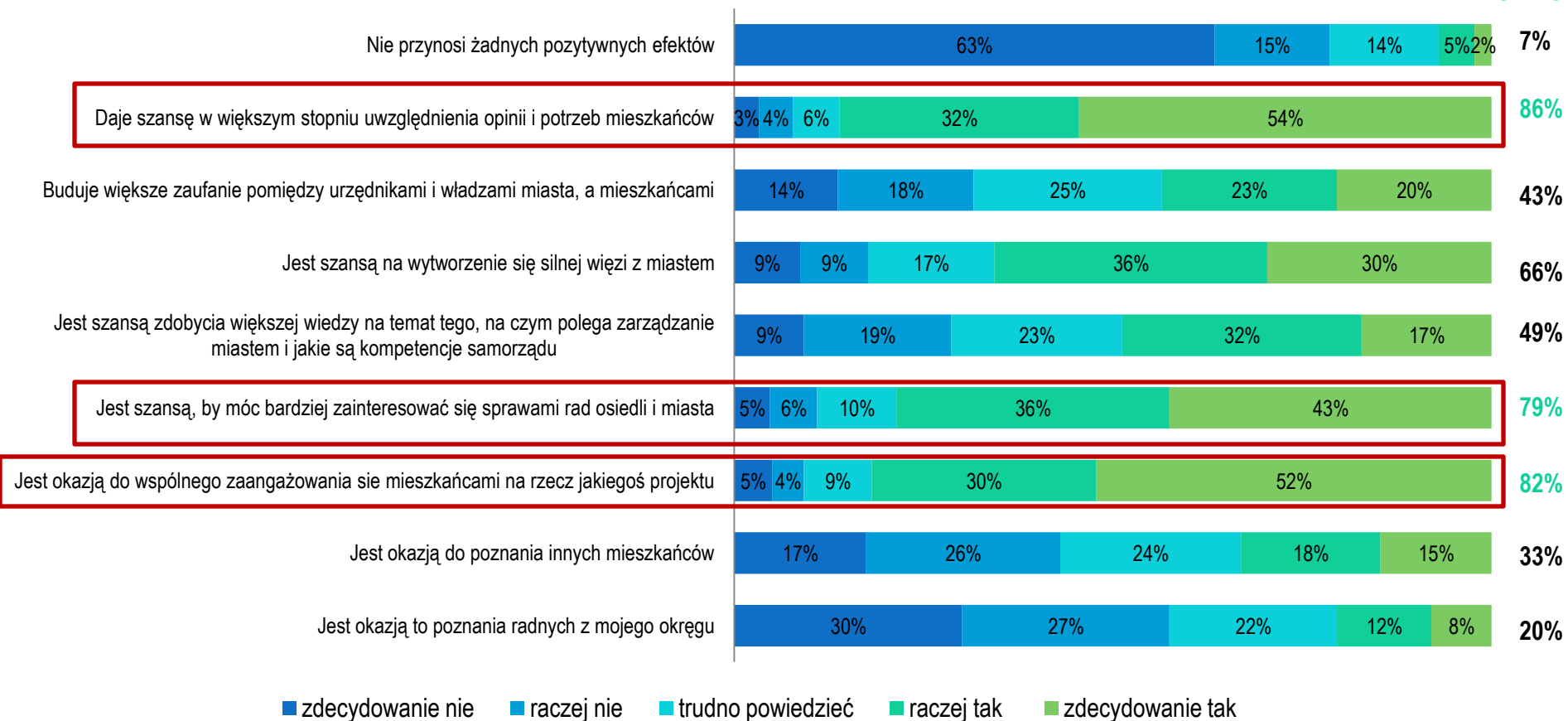


Dla **73%** zasady SBO są jasne i czytelne.

3. W jakim stopniu zgadza się P. z twierdzeniem:

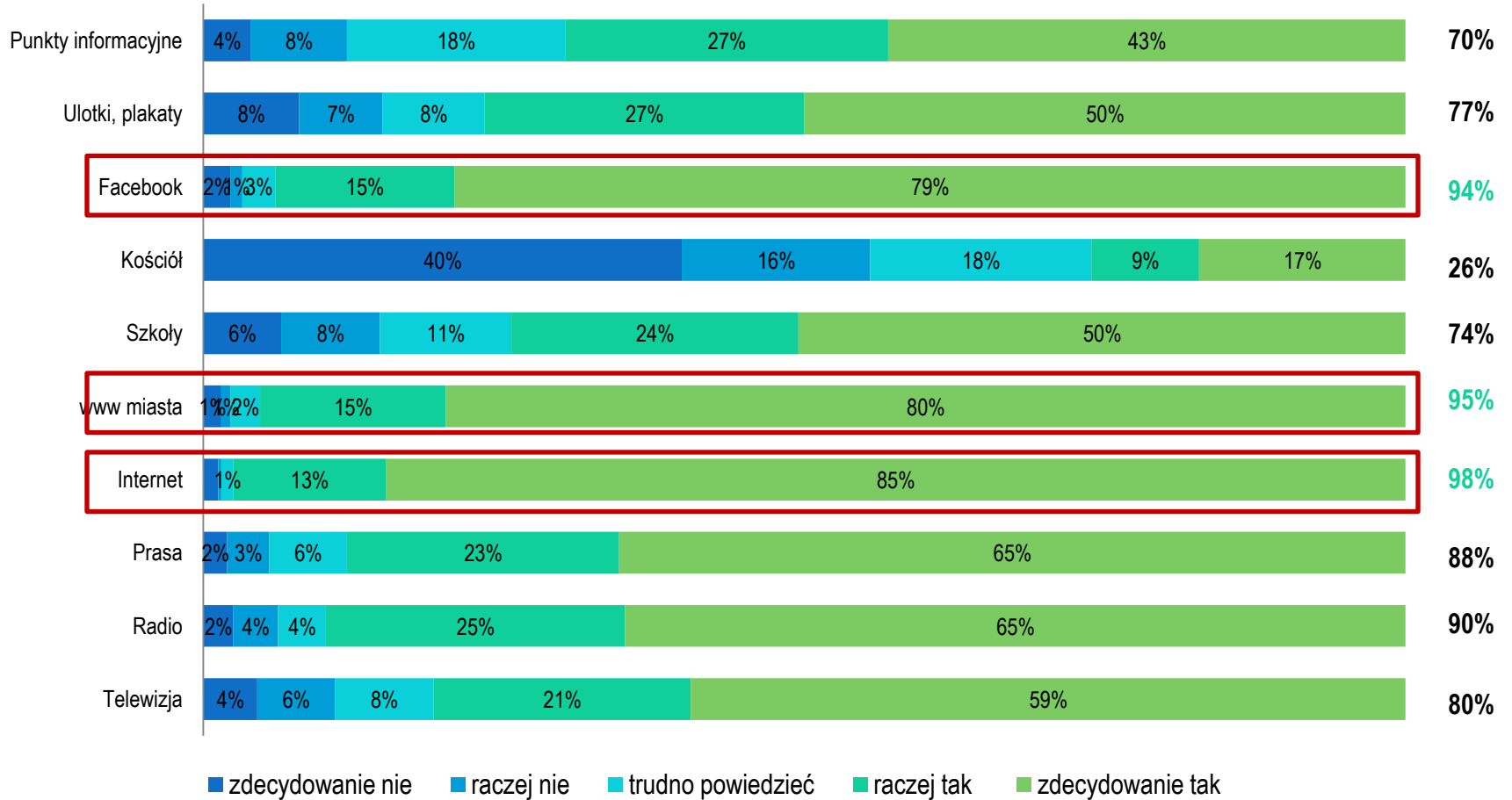
Szczeciński Budżet Obywatelski jako forma wspólnego decydowania o wydawaniu miejskich pieniędzy (N=402)

TOP BOX



5. W jaki sposób Szczeciński Budżet Obywatelski powinien być nagłaśniany? (N=402)

TOP BOX



5a. Inne narzędzia komunikowania (N=402)

Wskazania:

"door to door" - rozmowy radnych z mieszkańcami na ulicy, pracownicy przychodzą do mieszkań i mówią o SBO itd..

bezpośredni kontakt z pomysłodawcami np. otwarte spotkania w tym dedykowane dla konkretnych grup: studentów, ngo, seniorów itp.

biuletyn SBO

Imprezy/festyny/happeningi z udziałem pomysłodawców

Instagram, twitter, google plus itp.

instytucje np. centra handlowe, urzędy, uniwersytety, szkoły

kampanie/edukacja

mail/sms/telefon/list

niekonwencjonalna reklama graficzna (np. duże banery na mostach, reklamy z tyłu biletów komunikacji itd.)

poprawa formuły SBO/brak afer/dłuższy czas głosowania

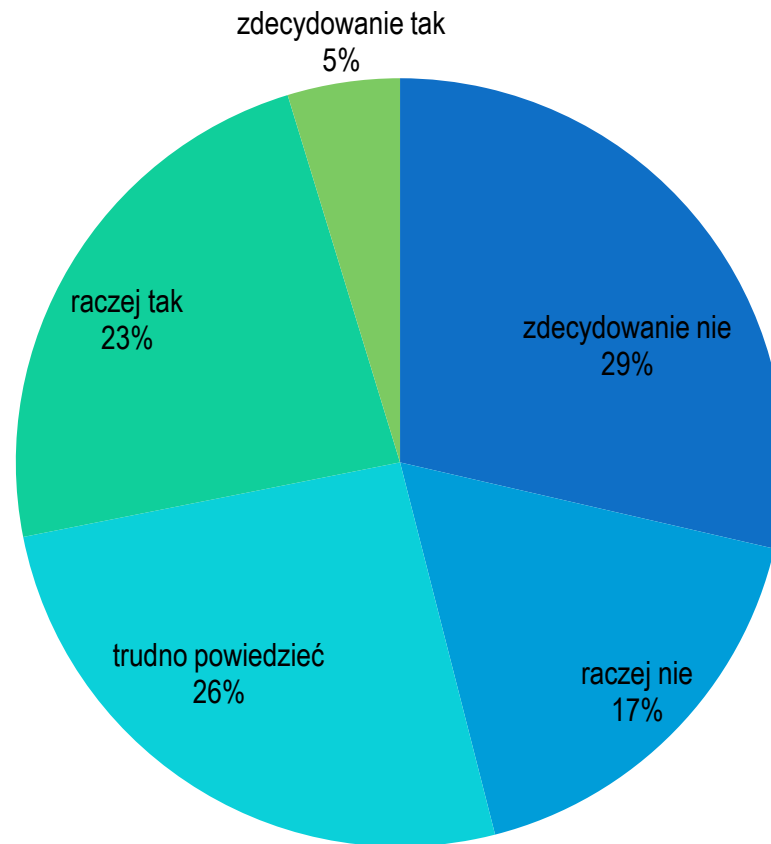
poprzez lokalne media, specjalne programy, debaty w lokalnej TV

poprzez Rady Osiedli oraz wspólnoty mieszkaniowe

promocja zrealizowanych projektów np. wycieczka po projektach powstałych z inicjatywy mieszkańców

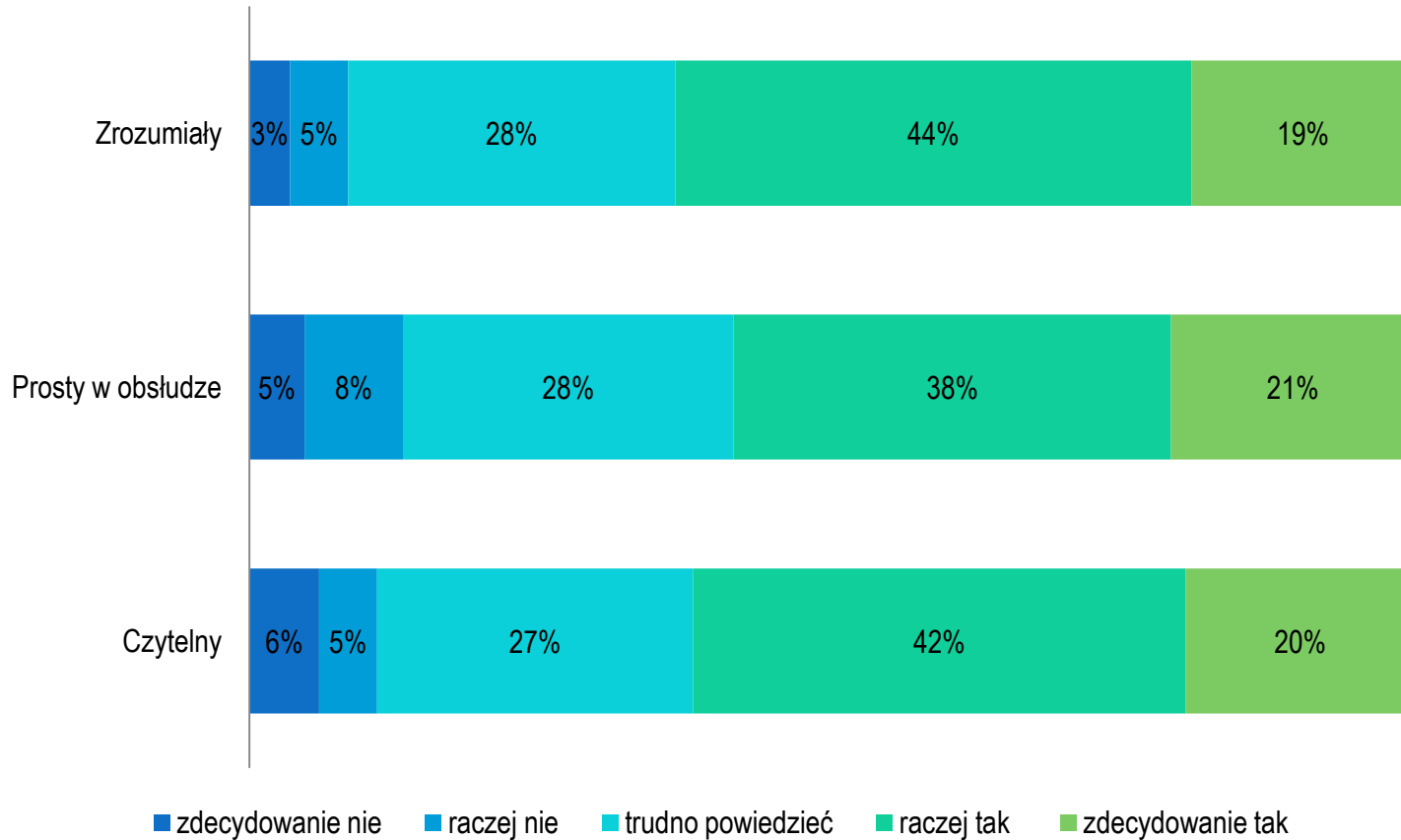


6. Czy P. zdaniem kwota przeznaczona na Szczeciński Budżet Obywatelski jest wystarczająca? (N=402)

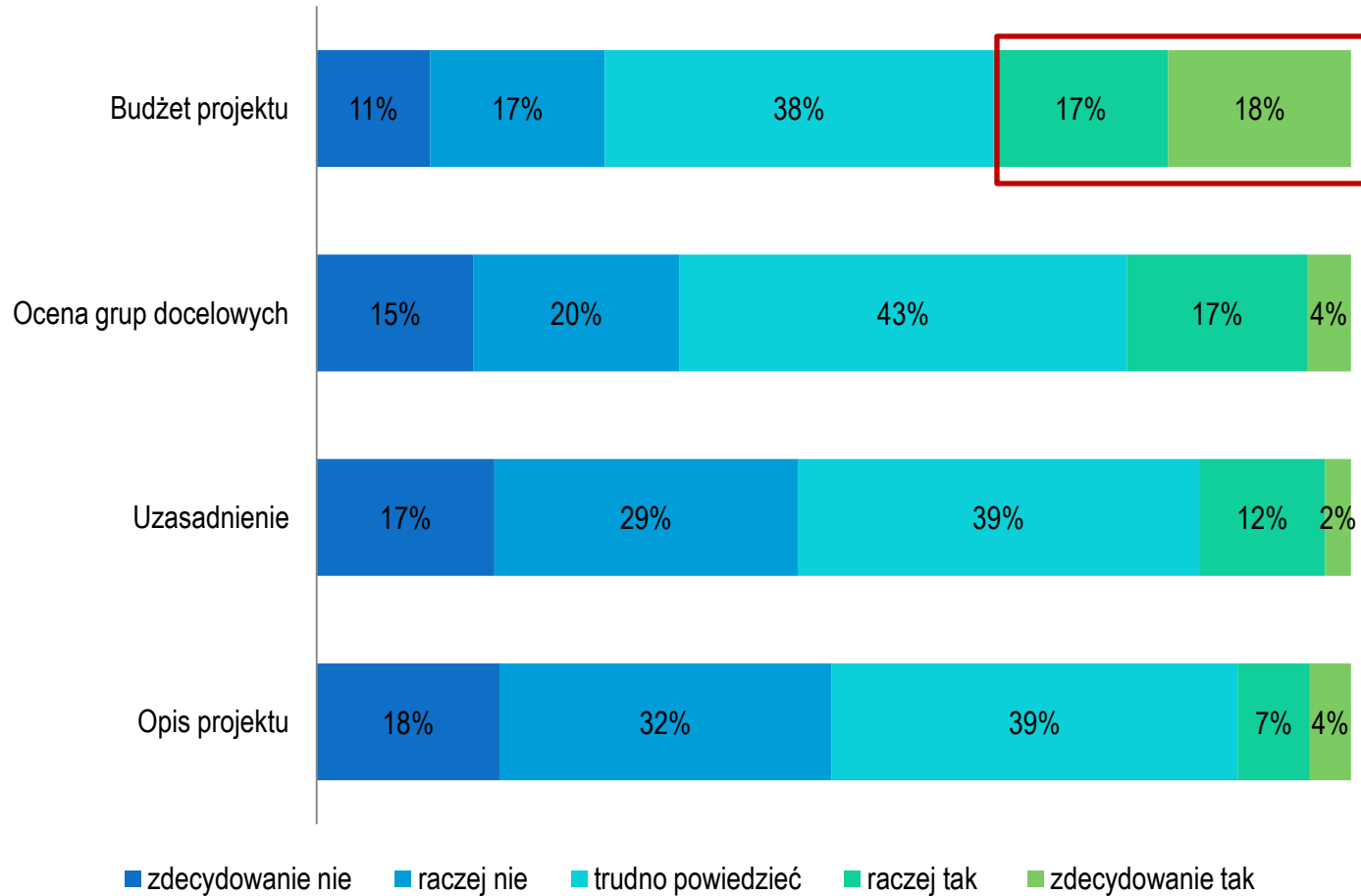


Dla **46%** kwota SBO jest niewystarczająca – **28%** jest przeciwnego zdania.

7. Czy P. zdaniem formularz do zgłaszania projektów był : (N=402)



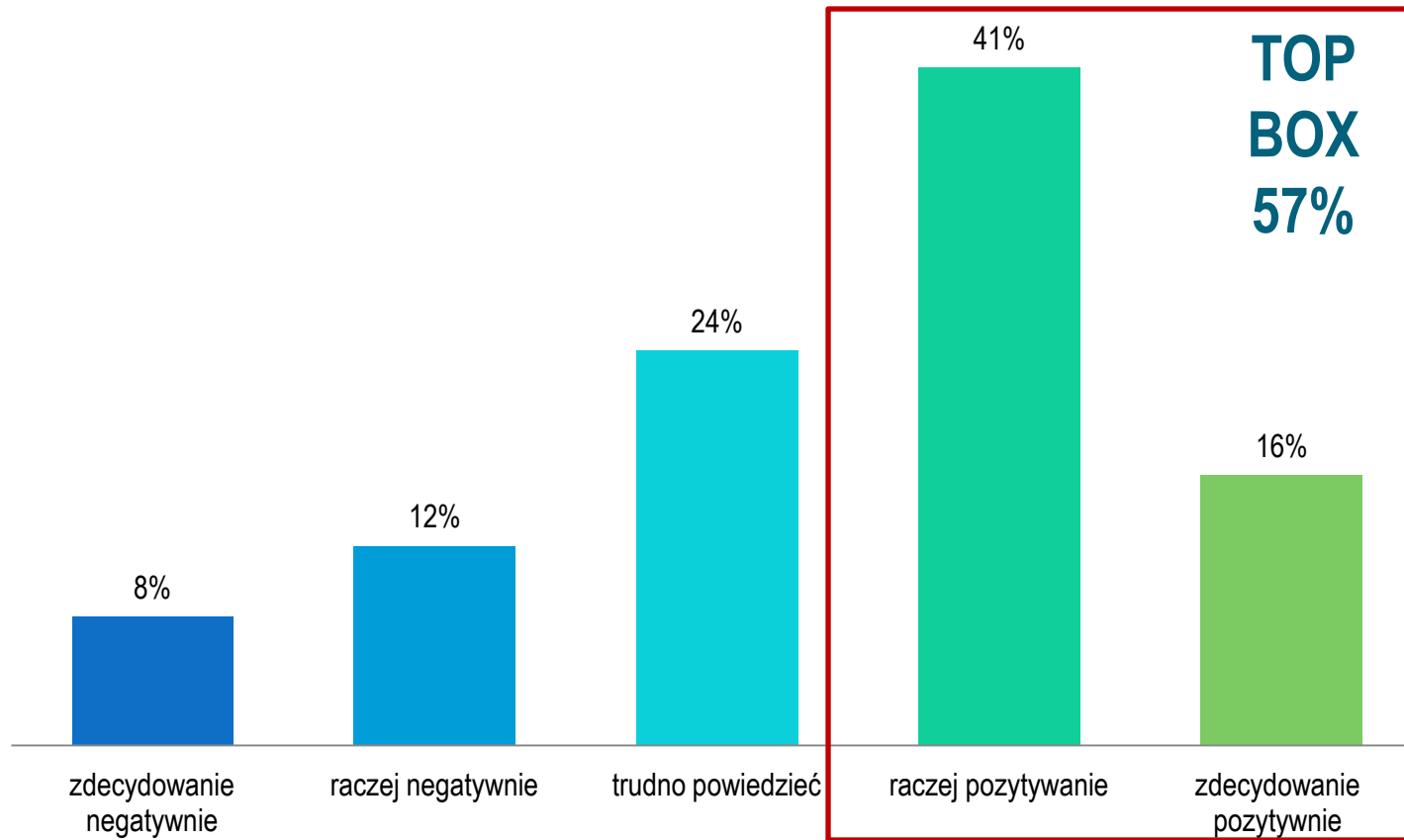
8. Wypełnienie którego pola sprawiało P. najwięcej trudności? (N=402)



9. Czy P. zdaniem głosowanie w ramach Szczecińskiego Budżetu Obywatelskiego było: (N=402)



10. Jak ogólnie ocenia P. zeszłoroczną edycję Szczecińskiego Budżet Obywatelskiego? (N=402)





Główne wnioski



Liczba zgłaszanych projektów

1. Szczecin na tle innych dużych miast w Polsce ma dość wysoką liczbę zgłaszanych przez mieszkańców projektów, choć jest ich zwykle mniej niż we Wrocławiu, Gdańsku czy Krakowie (a także nieobjętych analizą Warszawie czy Łodzi).
2. Gorzej wygląda liczba projektów wybieranych do realizacji, co wiąże się z jednej strony z relatywnie niską kwotą SBO, a także procedurami premiującymi raczej duże projekty inwestycyjne.



Frekwencja w głosowaniu

3. Frekwencja w głosowaniu w ramach SBO utrzymuje się na dobrym poziomie.

Zgodność ze standardami

4. Jeśli chodzi o zgodność SBO ze standardami Budżetów Partycypacyjnych, należy zwrócić uwagę na konieczność:
 - a. prowadzenia szerszej akcji informacyjno-edukacyjnej na etapie zgłaszania projektów
 - b. stworzenia przestrzeni do wspólnego wypracowywania projektów przez mieszkańców
 - c. dążenia do oceniania projektów tylko pod kątem formalno-prawnym
 - d. rozważenia pomysłu przeprowadzenia dyskusji publicznej nad projektami
 - e. uruchomienia publicznie dostępnego systemu monitorowania projektów



Cele SBO

5. Najważniejsze cele zdaniem uczestników SBO to:
 - a. szansa, by **w większym stopniu uwzględnić opinie i potrzeby mieszkańców** (86%),
 - b. okazja do **wspólnego zaangażowania się mieszkańców** na rzecz jakiegoś projektu (82%)
 - c. szansa, by **bardziej zainteresować się sprawami rad osiedli i miasta** (79%).
6. SBO gorzej pełni swoje funkcje jako narzędzie budujące **zaufanie pomiędzy mieszkańcami a urzędnikami** (43%) oraz jako **narzędzie integracyjne**, dające szansę poznania innych mieszkańców (33%) czy radnych z danego okręgu (20%).

"Kowalski boi się miejsca, w którym trzeba to oszacować, on nie wie że może zapytać w urzędzie. Urzędnicy też tak od razu nie mogą powiedzieć, ile to będzie kosztować. Kiedy wniosek trafia do komórki w urzędzie to jej odpowiedź jest bardzo lakoniczna i nieprecyzyjna, brak jest informacji zwrotnej, która niejednokrotnie mogłaby zaoszczędzić sporo czasu i pracy nawet wnioskodawcom, ponieważ niektóre projekty są po prostu niemożliwe do zrealizowania"(Wywiad grupowy, 13.03.2017, g.15.00)

Promocja i komunikacja społeczna

7. SBO ma ogromny potencjał aktywizujący o czym świadczy fakt, że aż 86% osób uczestniczących w ewaluacji oceniło tę formułę decydowania o miejskich wydatkach jako dobry pomysł.
8. Mieszkańcy w większości wskazali na narzędzia internetowe jako kanały, z których czerpali wiedzę o SBO (53%).
9. Respondenci pytani o to, w jaki sposób powinien być nagłaśniany SBO wskazywali głównie na narzędzia internetowe (94-98% wskazań). Należy jednak pamiętać, że samą ankietę wypełniały osoby mające dostęp do internetu, dla których jest to oczywiste narzędzie komunikacji społecznej.
10. Jeśli chodzi o głosowanie, mieszkańcy najbardziej krytycznie odnoszą się do rozpropagowania informacji o tym, że ono trwa. Oceny negatywne wystawia aż 43% badanych.

Jednym z głównych problemów jest skala zaangażowania. To jest rezultat błędów regulaminowych i promocyjnych (braku promocji). Każda edycja jest podobnie promowana i potem jest zdziwienie, że ta frekwencja jest taka sama albo z roku na rok mniejsza. Są miasta gdzie promocja polega też na spotkaniach ze studentami, na lekcjach w szkołach. To może przynieść duże efekty. Można się wzorować na Gdyni. Premiowana jest tam wysoka frekwencja, tzn. Osiedle które ma najlepszą frekwencję dostaje dodatkowy projekt. (Wywiad grupowy, 14.03.2017, g.17.00)

Zgłaszanie projektów

11. Dla 73% z nich zasady SBO są jasne i czytelne. Przeciwnego zdania było jedynie 14% badanych.
12. Pozytywnie oceniany jest formularz do zgłaszania projektów. Jest on dla 63% zrozumiały, dla 59% prosty w obsłudze, a dla 62% czytelny. Najwięcej kłopotów sprawia w nim jednak oszacowanie budżetu projektu (35% wskazań).



Trzeba się zastanowić czy wzorem innych miast nie dyskutować nad pomysłami, czego potrzebują mieszkańcy. To byłaby taka lekcja partycypacji obywatelskiej. (Wywiad grupowy, 14.03.2017, g.15.00)

W innych miastach na stronie www jest mapa działek gminnych, wszystko podane elegancko, czytelnie. Sposób podania zasad, też może wpłynąć, że ludzie starsi mogą się zaangażować (Wywiad grupowy, 14.03.2017, g.17.00)



Weryfikacja projektów

13. Urzędnicy oceniający wnioski sygnalizowali problemy związane z wewnętrznym opiniowaniem projektów:

- Procedura powinna być jasna także w urzędzie, jak wygląda opiniowanie projektów, żebyśmy wiedzieli, kto widzi (które jednostki) ten sam projekt, to usprawni pracę

Moderator: A czy jest wskazywane biuro wiodące?

- Ja tego nie wiem, wydziały są od siebie niezależne i nie muszą się między sobą konsultować i to należałoby usprawnić. (Wywiad grupowy, 14.03.2017, g.15.00)

Ale też problemem jest wiedza dot. projektów, które wcześniej były zgłaszane żeby wiedzieć jakie były wcześniej szacunki (Wywiad grupowy, 14.03.2017, g.15.00)



Zespół Opiniujący

14. Docelowo należy rozważyć rezygnację z Zespołu Opiniującego lub zmienić jego kompetencje przekształcając w Radę ds. Budżetu Obywatelskiego. Zadaniem Rady byłoby wypracowywanie zasad oraz optymalnych rozwiązań dla SBO, rozstrzyganie w kwestiach spornych oraz udział w ewaluacji procesu i monitoringu stanu realizacji projektów.
15. Osoby zasiadające w takim Zespole lub Radzie nie miałyby prawa zgłaszać projektów do SBO.

W ZO jest brak obiektywności, kumoterstwo, niektóre projekty przechodzą weryfikację choć nie powinny, bo nie będą mogły być zrealizowane (np. wymogi planistyczne) (Wywiad grupowy, 13.03.2017, g.15.00)

ZO czasami pełni też rolę, której nie powinien, nie jest obiektywny i nie zwraca uwagi na pewne obiektywne przeszkody np. leśny status gruntu i przepuszcza projekty, których realizacja zależy od zmiany decyzji np. ministerialnej. (Wywiad grupowy, 13.03.2017, g.15.00)

Nie podoba mi się też, że podczas ustalania zasad, część członków ZO uznawało tylko część zasad lub nadinterpretowała niektóre (Wywiad grupowy, 13.03.2017, g.17.00)

Głosowanie

16. Działania miasta w SBO powinny służyć wyrównywaniu szans wśród uczestników.

Problem jest taki, że część RO finansowała promocję projektów ze środków osiedlowych a to jednak powoduje pewne różnice pomiędzy możliwościami promocyjnymi zwykłych obywateli a RO. (...) Mieszkańcy przyszli i mówili, że trudno im było rywalizować z RO. (Wywiad grupowy, 13.03.2017, g.15.00))

Właśnie ten projekt powinien być np. dla takiej kobiecinki, która wypełnia wniosek o 4 ławki i powinna mieć ona szansę. Trzeba tak ułożyć regulamin, żeby tak można zrobić (Wywiad grupowy, 13.03.2017, g.17.00))

Tego ograniczyć nie można (udziału radnych osiedlowych – przyp.MM) oni są też obywatelami i powinni móc brać w tym udział. Ja też jestem za tym, żeby każdy miał większą możliwość do popularyzacji swoich projektów, żeby można wystąpić w radiu, telewizji albo opisać w gazecie (Wywiad grupowy, 14.03.2017, g.15.00)



Monitoring projektów

17. Prowadzenie monitoringu projektów po zakończeniu każdej edycji wpłynie na wzrost zaufania do urzędu.

Powinien być też monitoring projektów i wręcz dołączona lista projektów (w kolejnym głosowaniu), które zostały zrealizowane. Żeby ludzie widzieli co zostało zrobione (Wywiad grupowy, 13.03.2017, g.15.00)



Harmonogram SBO

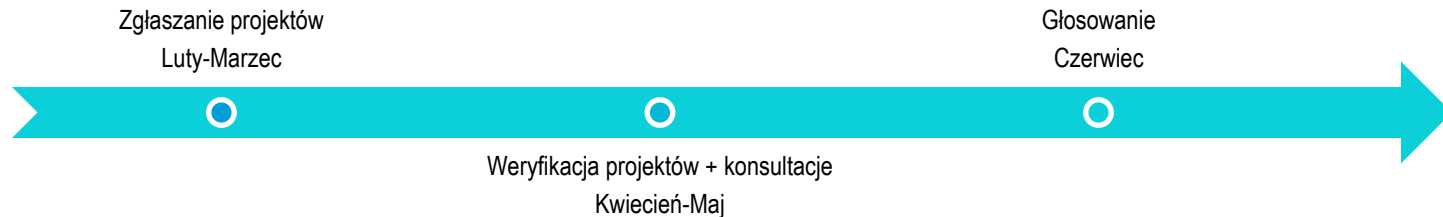
18. Rozważyć zmianę harmonogramu kolejnych edycji SBO:

Ten rok był specyficzny. Zaczęliśmy tworzyć reguły na wiosnę. Z dużym zapałem. Regulamin został przygotowany, został postawiony na komisji i okazało się, że zaczęli wokół tego tańczyć... A wcześniej jeszcze nie mogli się na czas wybrać do ZO. Więc harce z radnymi kosztowały nas jakieś 2 miesiące opóźnień. Potem była cisza ze strony urzędu. A następnie pośpiech żeby zgłaszać projekty. I potem rozciągnęło się to w czasie i urząd się nawet już nie spieszył (Wywiad grupowy, 13.03.2017, g.17.00)

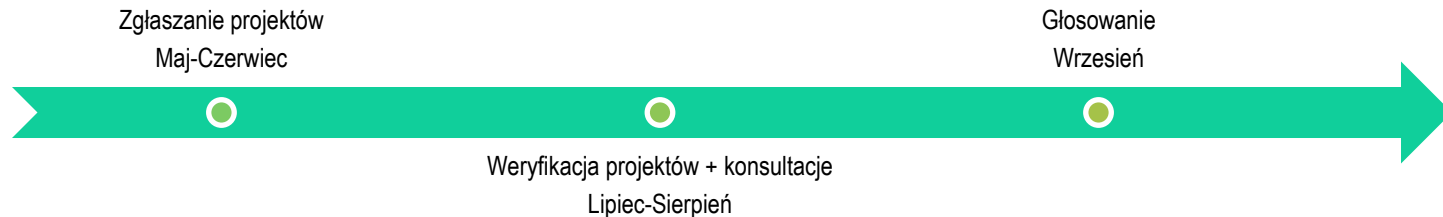


Rekomendujemy:

Wariant A:



Wariant B:



Główne wnioski i rekomendacje (11)

Kwota i ogólna ocena SBO

19. Kwestia wielkości kwoty SBO dzieli mieszkańców, choć więcej jest osób, które uważają, że jest ona niewystarczająca (46%). Przeciwnego zdania jest 28%.
20. Ogólna ocena zeszłorocznej edycji SBO jest pozytywna. Uważa tak 57% mieszkańców, przeciwnego zdania jest 20%.





Współpraca z Radami Osiedli

Podział administracyjny Szczecina



Na terenie miasta
funkcjonuje 37
samorządów
pomocniczych (rad osiedli)

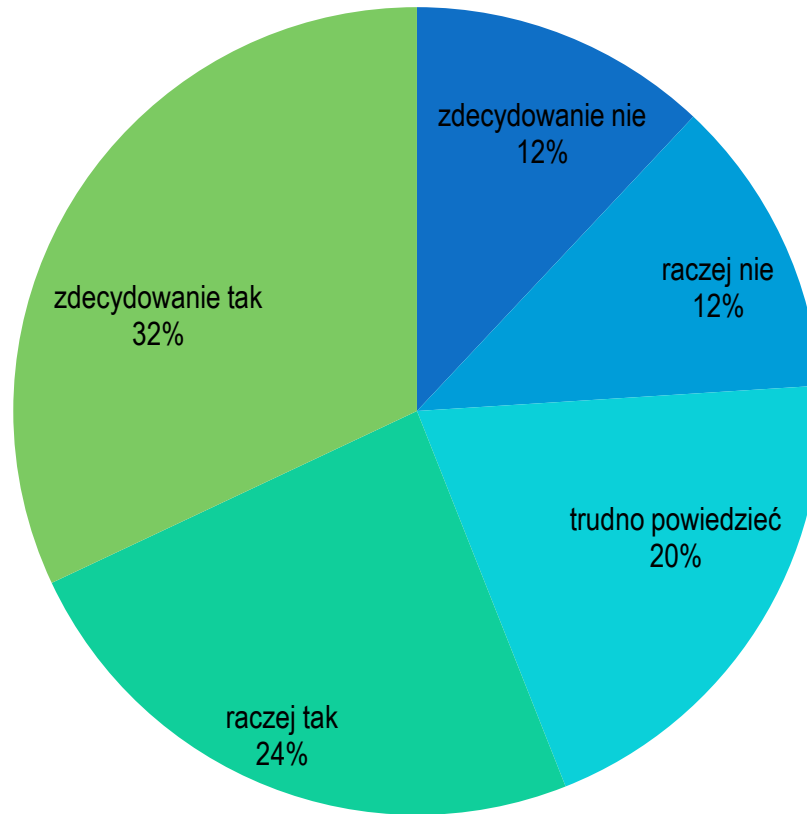




Współpraca z Radami Osiedli w opiniach uczestników ewaluacji



16. Czy Rada Osiedla, na terenie której P. mieszka prowadzi konsultacje społeczne z mieszkańcami? (N=25)

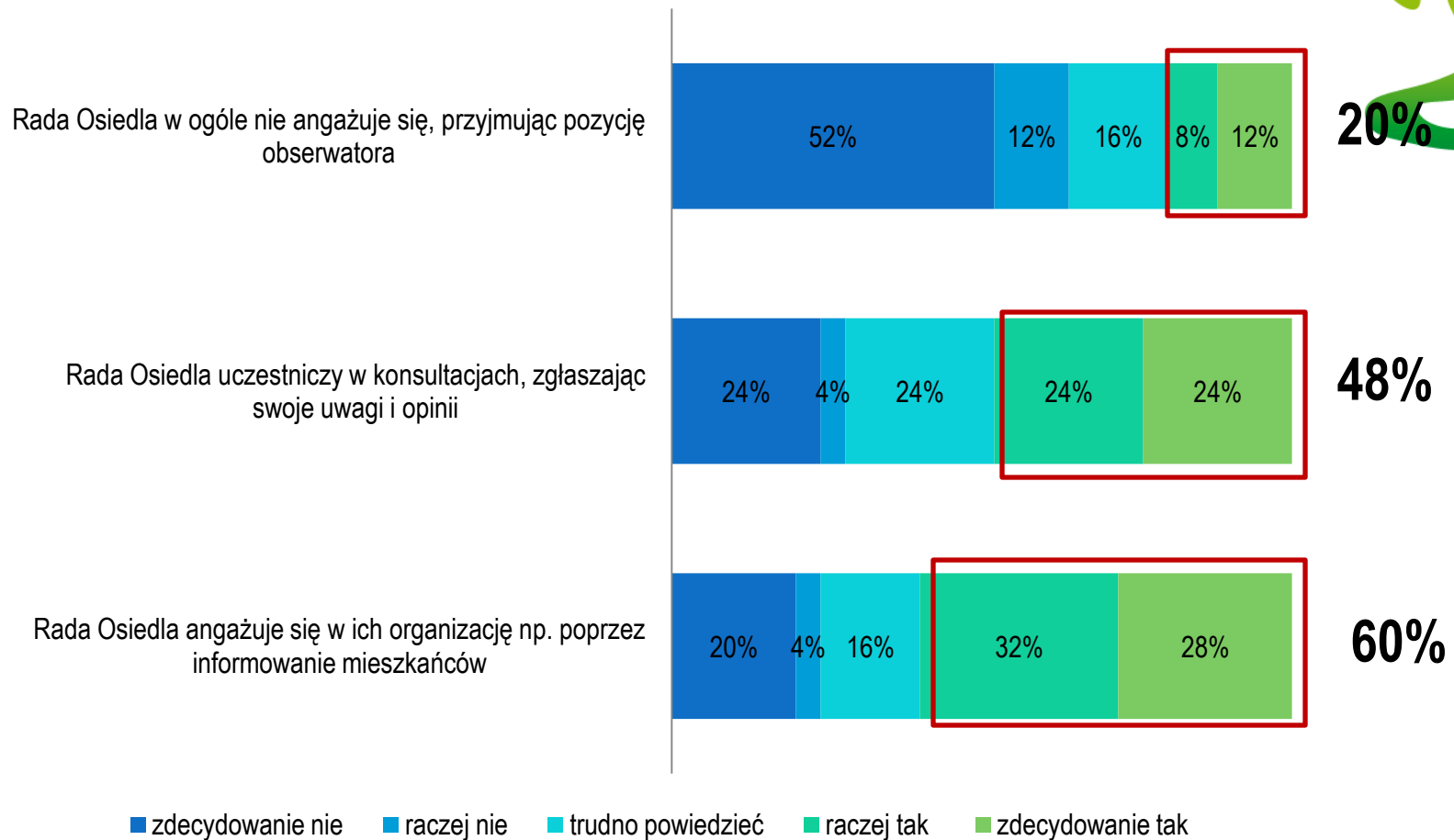


56% radnych osiedlowych uważa, że prowadzi konsultacje społeczne.

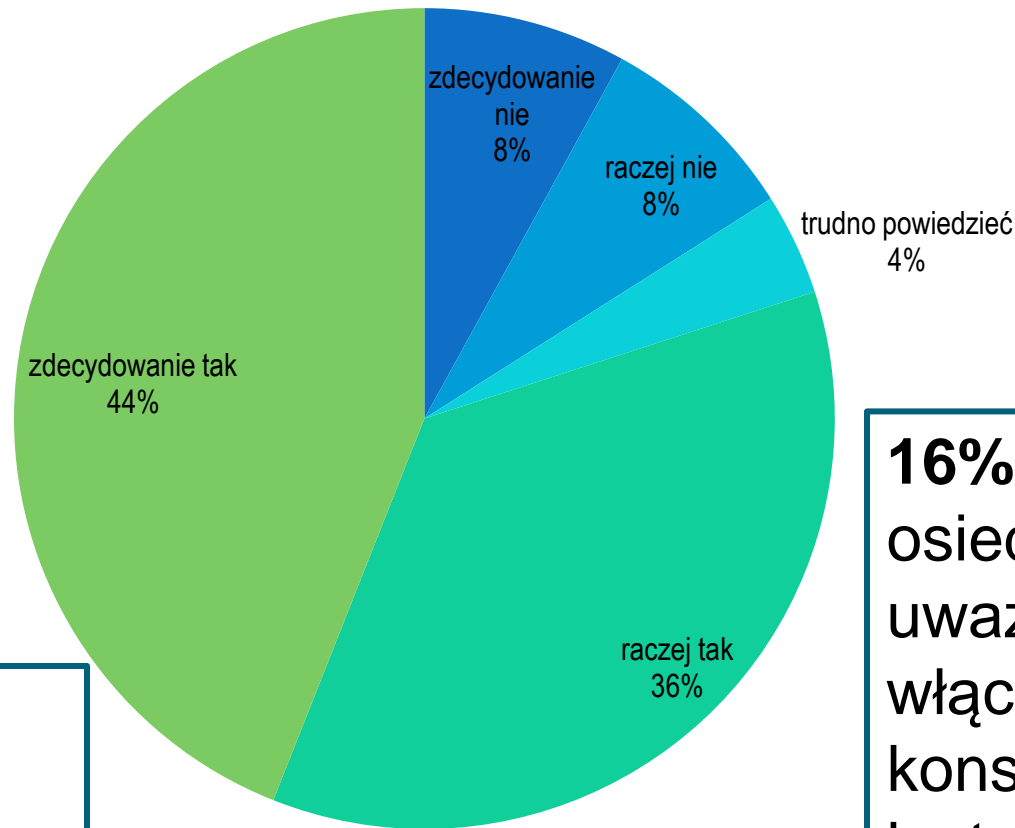
24% radnych osiedlowych uważa, że nie prowadzi konsultacji społecznych.



17. Czy podczas konsultacji społecznych prowadzonych na terenie osiedla: (N=25)



18. Czy uważa P. że włączenie Rad Osiedli w organizację miejskich konsultacji społecznych prowadzonych przez Urząd Miasta to dobry pomysł? (N=25)

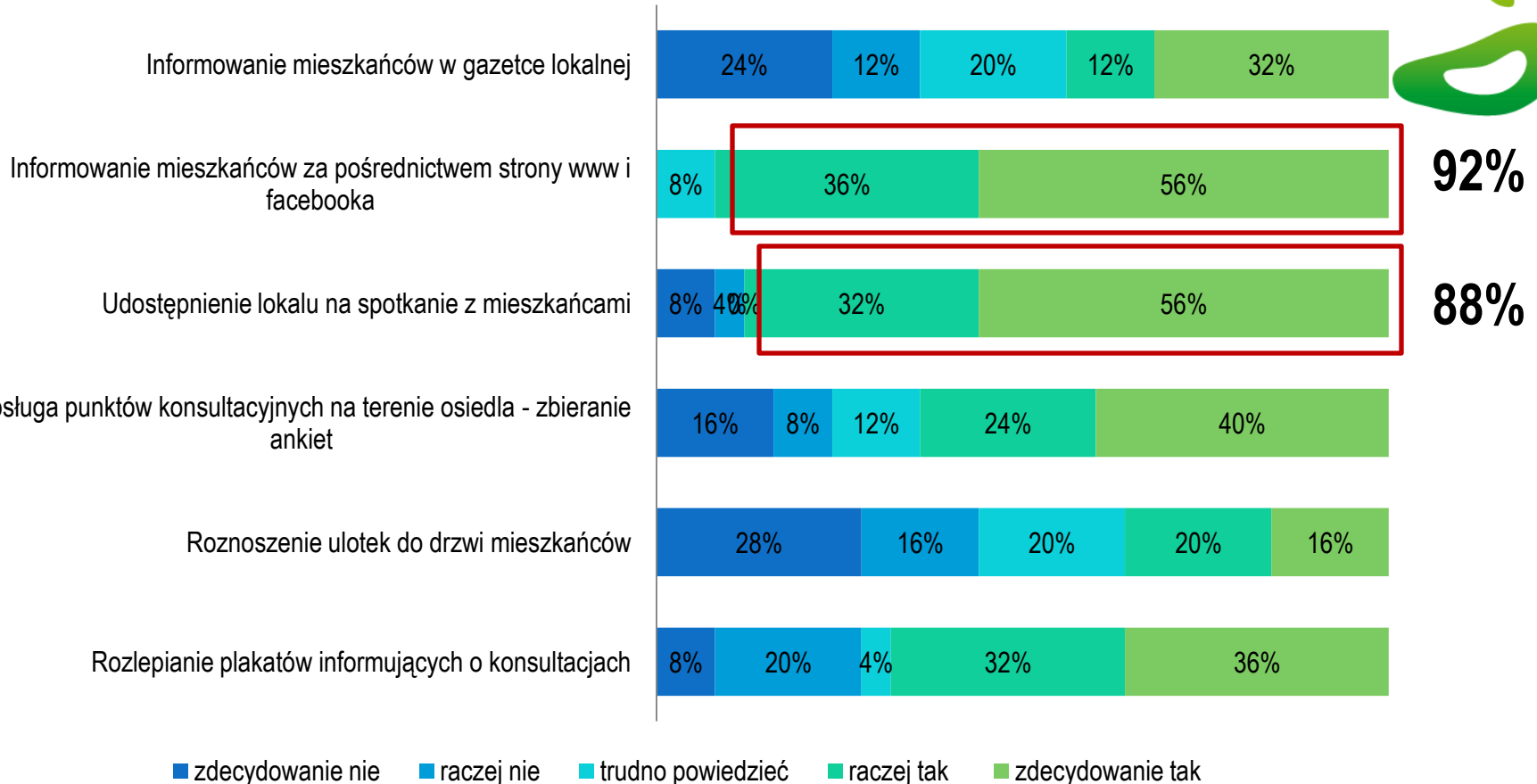


80% radnych osiedlowych uważa, włączenie RO w konsultacje to dobry pomysł.

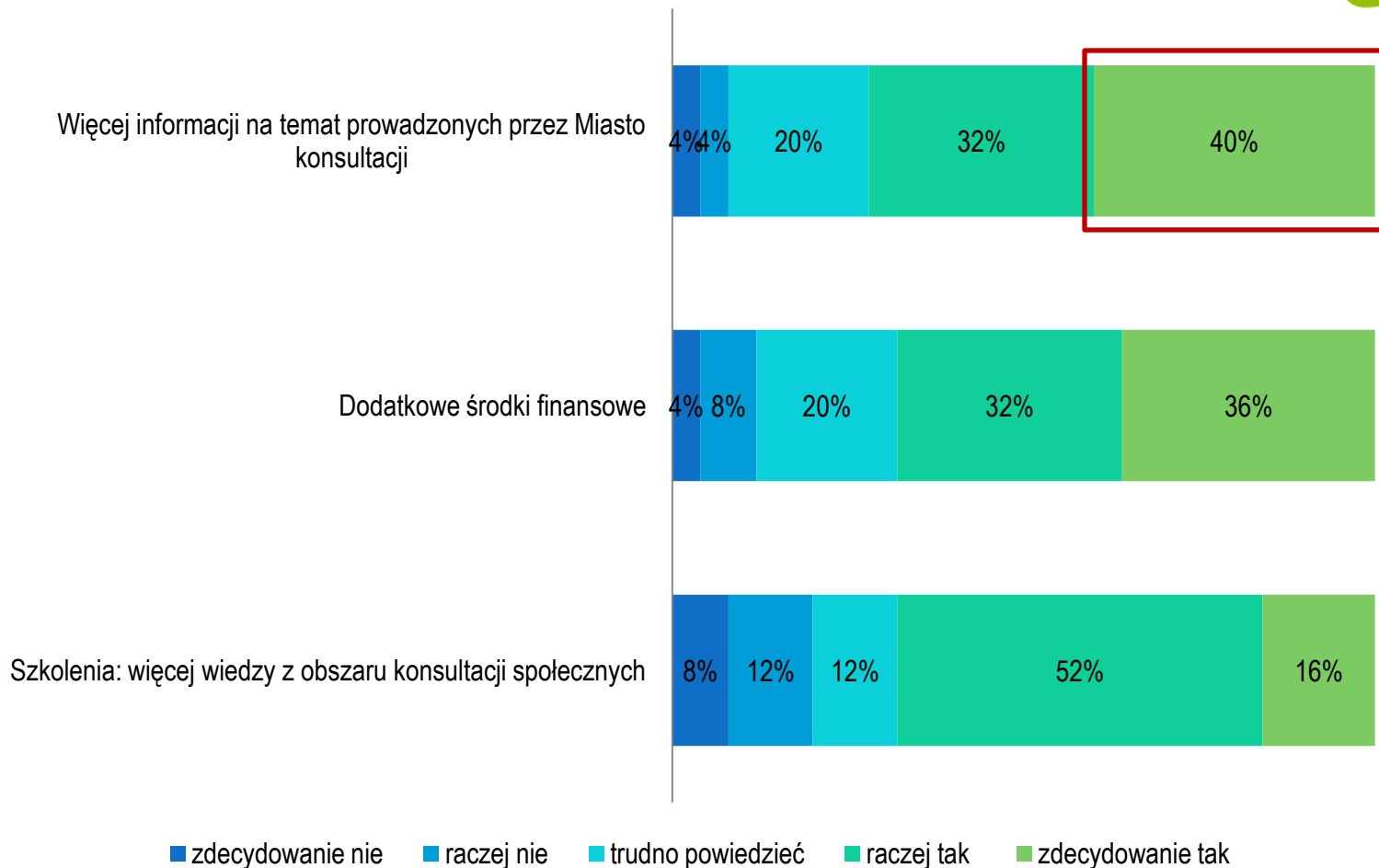
16% radnych osiedlowych uważa, że włączenie RO w konsultacje to nie jest dobry pomysł.



19. Jakie P. zdaniem działania mogłaby realizować P. Rada Osiedla wspierając organizację konsultacji społecznych prowadzonych przez Urząd Miasta? (N=25)



20. Co mogłoby być motywacją dla Rad Osiedli do wspierania organizacji konsultacji społecznych prowadzonych przez Urząd Miasta?(N=25)





Główne wnioski





Poczucie sprawstwa

1. Zdaniem 56% radnych osiedlowych na ich terenie odbywają się konsultacje społeczne. Przeciwną opinię wyraża 24% z nich.
2. Radni osiedlowi, w swojej samoocenie, widzą się jako aktywne podmioty podczas konsultacji społecznych, angażują się w ich organizację oraz informują o nich mieszkańców (60%). Drugą rolę jest uczestnictwo w konsultacjach w charakterze opiniującego miejskie projekty (48%). W najmniejszej liczbie przypadków oceniają się jako niezaangażowanego obserwatora (20%).
3. W rozmowach indywidualnych dominuje jednak poczucie umiarkowanego wpływu na sprawy miejskie:

My staramy się uzmysłwić rolę RO jako tych lokalnych gospodarzy ale też uzmysłwić mieszkańcom danego osiedla, bo mamy świadomość, że dla niektórych RO jest abstrakcją i nie wiedzą, że coś takiego jest. (Wywiad H)

My jako RO tak naprawdę to nic nie możemy oprócz opiniowania. Podobnie w przypadku sklepów sprzedających alkohol, RO były odcięte od opiniowania tego. A niektórym takie punkty przeszkadzają. Czasami nawet RO o niektórych rzeczach nie wie. (Wywiad B)

Ogólnie podsumowując, mam poczucie sprawstwa, wpływu na losy mojego miasta i jako RO mamy to poczucie. Ja jestem w RO pierwszą kadencją i zderzyłem się torczę z takim marazmem starszych członków RO, ale trochę ich usprawiedliwiam, bo myślę, że ten system został rzeczywiście troszkę przestawiony i w ich epoce funkcjonowania mieli zdecydowanie mniejsze możliwości (Wywiad G)



Prowadzenie konsultacji społecznych

4. Rady osiedli w umiarkowanym stopniu angażują się w prowadzenie konsultacji społecznych. Zwykle organizują ich 1-2 w skali roku lub „doraźnie”.

Tak. Jeżeli są jakieś inwestycje, które planujemy (oczywiście z wyprzedzeniem), a słyhać jakieś tam głosy mieszkańców, że lepiej może w innym miejscu coś zrobić. (Wywiad C)

Przychodzą mi do głowy dwie takie konsultacje, które prowadziliśmy samodzielnie jako RO. (Wywiad D)

Formalnie to jest uchwała o konsultacjach, która mówi, że prezydent zwołuje konsultacje. W pewnym sensie nasze spotkania z mieszkańcami są taką formą konsultacji, które się odbywają co wtorek. (Wywiad F)

Tak RO robią, jeśli pojawia się jakiś temat, który budzi kontrowersje. Np. w zeszłym roku pojawił się pomysł na budowę schroniska na jednym z osiedli, RO i stowarzyszenie mieszkańców jeszcze zanim projekt został przedstawiony zmobilizowała całą społeczność lokalną, zebrała setki podpisów, że sam ogólny projekt był już kwestionowany. (Wywiad H)

Ale są też przypadki, w których RO przeprowadzają swoje wewnętrzne konsultacje w oparciu o temat, który je boli. I przychodzą do nas z wynikami. Jedna z RO kiedyś z własnej inicjatywy dokonała kiedyś takiej analizy bardzo rzeczowej bardzo pogłębionej, stanu infrastruktury drogowej na swoim osiedlu. Oceniała te ulice, które są w najlepszym stanie, te które w najgorszym i zbudowała pewne priorytety w swojej działalności. (Wywiad H)





Bariery w konsultacjach

5. Niechęć do konsultacji wśród radnych osiedlowych bierze się z kilku źródeł.:

a. brak zainteresowania mieszkańców sprawami miejskimi

Na moje pytania do mieszkańców, dlaczego nie przyszli na spotkanie, dostawał odpowiedzi, że po co mieli przychodzić, skoro wszystko jest porobione. Po prostu szkoda im na to czasu. (E)

b. niska frekwencja

Ja mam czasami niedosyt co do mieszkańców jeśli chodzi o spotkania z radą na żywo. Udzielanie się na fb jest łatwiejsze, można ponarzekać ale na spotkaniach jest gorzej. To dotyczy i spraw osiedlowych ale też festynów. Nie zawsze jest takie zainteresowanie jakiego oczekujemy. (Wywiad B)

c. brak poczucia sensu prowadzenia konsultacji

jeżeli chodzi o konsultacje, u nas na osiedlu jest to naprawdę chyba niepotrzebne. Lepiej zrobić, a później znajdą się ci, co narzekają. (C)

d. brak uwzględniania uwag

Jeżeli my składamy wnioski do konsultacji, że nie chcemy czegoś, a się nam to wprowadza, to po co brać udział w konsultacjach? (Wywiad F)



Bariery w konsultacjach

e. brak informacji

Informacja jest na pewno za mała. My, jako RO, dostajemy informacje o takich konsultacjach, chociaż nie o wszystkich. Sama muszę to pilnować na stronie Urzędu Miasta, a już później, żeby to dotarło do mieszkańców, to sami informujemy o tym (Wywiad E)

f. brak środków finansowych

Sami wszystko organizujemy, nie mamy na to dodatkowych środków, to jest dodatkowy wysiłek i często temat/zagadnienie jest kontrowersyjne, więc nie ma olbrzymiej ochoty, żeby konsultacje prowadzić. (Wywiad D)

g. brak czasu

U nas wszystkie działania się kończą sukcesem i nie ma porażek. Nie mamy czasu na żadne raporty dla miasta. Mamy tyle roboty, że już na to nie ma czasu. (Wywiad F)

Dobrze by było, jeśli chodzi o konsultacje, ludzi namawiać, chodzić po domach itd., aż im się sprzykrzy. To by była rola taka najlepsza, ale, nie oszukujmy się, nikt tego nie będzie robił, bo nie ma na to czasu i kasy. (Wywiad C)





Gotowość do zaangażowania

6. Aż 80% radnych osiedlowych wyraża gotowość do włączenia się w konsultacje społeczne prowadzone przez miasto. Przeciwnego zdania jest 16% badanych.

Uważam, że RO powinny mieć większy wpływ na to, jak są prowadzone inwestycje i jakie to są inwestycje, w jakim zakresie na danym osiedlu. (Wywiad D)

RO zawsze odnajdują się w konsultowaniu planów zagospodarowania przestrzennego czy z decyzjami dot. nieruchomości. (...) Natomiast trudnością jest dla nich np. na sposób komunikacji z urzędem w tym zakresie (stosunkowo krótki czas) nie daje szansy na to by się do danego tematu w sposób pełny, merytoryczny odnieść. A z drugiej strony ludzie w RO mają też bardzo różne kompetencje zawodowe, jeżeli w RO jest np. architekt wtedy ta RO jest bardziej aktywna w danym zakresie (ta osoba ciągnie temat). A z kolei tacy ludzie którzy organizują, aktywizują społeczność, mniej uwagi poświęcają temu procesowi legislacyjnemu (...) Ale potem jak już się zaczyna inwestycja to oni mówią "halo, halo, kto to z nami uzgania?". To wtedy dochodzi do nieporozumień. (Wywiad H)

Formy zaangażowania

7. Wśród form zaangażowania największym najczęściej wskazywane jest: informowanie mieszkańców poprzez facebooka i stronę internetową (92%) oraz udostępnienie lokalu na spotkanie konsultacyjne (88%). Dużo mniejsze deklaracje dotyczą roznoszenia ulotek informacyjnych (36%) czy wykorzystywanie gazetki jako lokalnego medium (44%).





Wizje współpracy

8. Radni osiedlowi nie widzą sprzeczności w pełnieniu różnych ról podczas konsultacji społecznych. Być może wynika to z faktu, że konsultacji prowadzonych jest relatywnie mało.

Modelowo to moim zdaniem byłoby najlepiej, ale wtedy potrzebny jest sztab ludzi, żeby iść do ludzi do domu, bo wtedy nikt nie musi wychodzić albo typowo właśnie założyć porządną stronę internetową (rozreklamowaną), taką typowo miejską, gdzie byłyby tylko same konsultacje, czyli np. osobna strona internetowa, która by temu właśnie służyła. (Wywiad C)

Technicznie może być to uczestnik, ekspert, organizator. (Wywiad G)

Myślę, że RO powinny być bardziej takim głosem doradczym. Może faktycznie np. współtwórcą takich konsultacji miejskich, a uczestnikami powinni być głównie mieszkańcy. (Wywiad F)

Ludzie lubią narzekać, komentować, doradzać a stan społeczeństwa nie jest zbyt rozbudzony obywatelsko i tu RO musi być liderem. I przy okazji tego rodzaju akcji poznajemy się. Wierzymy też jako RO w mądrość zbiorowości. (G)



Inne

9. Aktywność radnych osiedlowych jest pochodną aktywności miasta. Warto uczynić radnych osiedlowych gospodarzami procesu konsultacyjnego (lub jego elementu) oraz wyposażyć w narzędzia (ulotki, plakaty, materiały informacyjne, formularze, pakiety promocyjne itp.).
10. Podobnie jak w przypadku konsultacji z mieszkańcami należy zadbać o informację zwrotną dla osiedli: co się stało z uwagami, które zostały uwzględnione, co się dalej dzieje z projektem - tego, zdaniem uczestników warsztatów, bardzo brakuje.
11. Radni osiedlowi nie mogą być jedynie informacyjnym "pasem transmisyjnym". Z jednej strony zapewnią oni wsparcie informacyjne dla procesu; z drugiej - nie wyręczą urzędu we wszystkich zadaniach.
12. Zdaniem radnych osiedlowych, tym co mogłoby ich dodatkowo zmotywować do wspierania miejskich konsultacji jest przekazywanie większej ilości informacji na temat konsultacji (40% odpowiedzi "zdecydowanie tak"). Ważne są również dodatkowe środki finansowe (36% odpowiedzi "zdecydowanie tak") oraz szkolenia (16% odpowiedzi zdecydowanie tak).
13. Należy pamiętać, że błędy w komunikacji zawsze leżą po stronie nadawcy. Radni osiedlowi muszą zrozumieć sens i znaczenie danego procesu konsultacyjnego - nie zawsze uda się to załatwić wysyłając pismo lub maila.
14. Warto zastanowić się, na ile możliwe jest finansowe wsparcie dla procesów konsultacji społecznych na osiedlach.
15. Dobrym pomysłem byłyby także szkolenia dla radnych osiedlowych z idei konsultacji społecznych oraz wykorzystania różnych narzędzi do zbierania opinii.





Konsultacje społeczne

Obecność formalnych procedur konsultacji (1)

Uchwała Nr XVII/479/12 Rady Miasta Szczecin z dnia 26 marca 2012 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych

Uchwała Nr XXI/490/16 Rady Miasta Szczecin z dnia 5 lipca 2016 r. w sprawie wprowadzenia zasad i trybu przeprowadzania na terenie Miasta Szczecin konsultacji społecznych dotyczących Szczecińskiego Budżetu Obywatelskiego

Uchwała Nr XXIX/833/13 Rady Miasta Szczecin z dnia 22 kwietnia 2013 r. w sprawie szczegółowego sposobu konsultowania ze Szczecińską Radą Działalności Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji



Silne i słabe strony procedury konsultacyjnej (2)

Uchwała Nr XVII/479/12 Rady Miasta Szczecin z dnia 26 marca 2012 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
Silne upodmiotowienie: inicjatywa konsultacyjna po stronie mieszkańców (400 podpisów), radnych (4 radnych), rad osiedli i ciał doradczych (§5 p.2)	Przewlekłość procedury: 30 dni decyzji na przeprowadzenie konsultacji po złożeniu wniosku mieszkańców, bez wskazania w jakim terminie od tej daty mogłyby się odbyć konsultacje (§6 p.1) oraz dodatkowe związanie aktem w postaci Zarządzenia Prezydenta.
Określenie szerokiego katalogu narzędzi konsultacyjnych (§7 p.1 i p.3)	Mała elastyczność: związanie się 30-dniowym terminem wyłożenia dokumentu, zwłaszcza w przypadku badań ankietowych (§7 p.4)
Obowiązek ewaluacji konsultacji społecznych (§13 p.1)	Nadużycia pojęciowe: określanie zbierania opinii do dokumentów „badaniem opinii mieszkańców” (§7 p.1 pp.2)



Zasady Konsultacji Społecznych (1)

1. Dobra wiara

2. Powszechność

3. Przejrzystość

4. Responsywność

5. Koordynacja

6. Przewidywalność

7. Poszanowanie
dobra ogólnego



Źródło: www.kanonkonsultacji.pl

Zasady Konsultacji Społecznych (2)

1. Dobra wiara

1. Strony słuchają się nawzajem, wykazując wolę zrozumienia odmiennych racji.
2. Organizator powinien przedstawić przedmiot konsultacji, jak długo mają trwać i kiedy planuje przedstawienie odpowiedzi i podsumowania.
3. Organizator musi dać odpowiedni czas na zebranie argumentów i przedstawienie odpowiedzi.
4. Dobrą praktyką jest zaopatrzenie materiałów w jasne pytania, by każdy mógł zrozumieć, przed jakim wyborem stoimy w danej sprawie.

2. Powszechność

1. Każdy zainteresowany tematem powinien móc dowiedzieć się o konsultacjach i wyrazić swój pogląd.
2. Organizator umieszcza swoją propozycję na publicznie dostępnej platformie internetowej służącej konsultacjom społecznym i w miejscu ogólnodostępnym.
3. Oprócz tego musi jednak ustalić, kogo dana sprawa interesuje lub w szczególności dotyczy i aktywnie docierać do zainteresowanych.
4. Przedmiot konsultacji powinien być przedstawiony w sposób zrozumiały nie tylko dla ekspertów, ale dla zainteresowanych nim obywateli.



Źródło: www.kanonkonsultacji.pl

Zasady Konsultacji Społecznych (3)

3. Przejrzystość

1. Informacje o celu, regułach, przebiegu i wyniku konsultacji muszą być powszechnie dostępne. Jasne musi być, kto reprezentuje jaki pogląd.
2. Organizator konsultacji dokumentuje poszczególne etapy konsultacji i upublicznia je bez zbędnej zwłoki tak, by zainteresowani mogli wnioskować o ich ewentualną korektę.
3. Jawne są nie tylko wszystkie etapy konsultacji, ale i wszystkie zgłoszone uwagi (i to, kto je zgłasza), a także odpowiedzi organizatora.
4. Nie nazywamy konsultacjami społecznymi zamkniętych spotkań eksperckich. One też są potrzebne, ale mają inną funkcję i nie zastępują konsultacji.

4. Responsywność

1. Każdemu, kto zgłosi opinię, należy się merytoryczna odpowiedź w rozsądnym terminie.
2. Podsumowanie konsultacji powinno mieć formę publicznie dostępnego dokumentu z zestawieniem zgłoszonych opinii i merytorycznym odniesieniem się do nich.
3. Publikując wyniki konsultacji organizator musi zadbać, by dowiedziały się o tym osoby, które zgłosiły opinie. Pomocą będzie stworzona na początku konsultacji lista interesariuszy.
4. Dobrze przygotowane odpowiedzi stają się wkładem w debatę publiczną – można się do nich odwoływać w dalszych dyskusjach.



Źródło: www.kanonkonsultacji.pl

Zasady Konsultacji Społecznych (4)



5. Koordynacja

1. Zaczynając konsultacje trzeba wskazać ich gospodarza (osobę zapraszającą do konsultacji). Powinien to być ktoś, kto pełni istotne funkcje decyzyjne w zależności od zasięgu i przedmiotu konsultacji.
2. Gospodarz konsultacji powinien angażować w proces konsultacji podległą mu administrację.
3. Gospodarz może wyznaczyć koordynatora procesu konsultacji. Należy o tym poinformować uczestników konsultacji.

6. Przewidywalność

1. Nie można nazywać konsultacjami procesu akceptowania podjętych już decyzji.
2. Nie można nazwać konsultacjami społecznymi zbierania opinii w czasie krótszym niż 7 dni.
3. Konsultacji nie rozpoczyna się dopiero w momencie konfliktu. Więcej, dobrze przeprowadzone konsultacje mogą potencjalnemu konfliktowi zapobiec.
4. Im wcześniej konsultacje się zaczynają, tym większy przynoszą pożytek.



Źródło: www.kanonkonsultacji.pl

Zasady Konsultacji Społecznych (5)

7. Poszanowanie dobra ogółu

1. Organizator konsultacji przygotowując ostateczną wersję rozwiązania kieruje się interesem publicznym, a nie tylko poszczególnych grup.
2. Biorąc udział w konsultacjach wiemy, że inni mogą mieć inny pogląd co do przedmiotu konsultacji. Celem konsultacji jest wzajemne wysłuchanie racji.
3. Ktoś, kto zgłosił pogląd nieuwzględniony w ostatecznym stanowisku organizatora konsultacji, ma prawo dowiedzieć się, jakie stały za tym przesłanki.
4. Podejmując decyzję organizator konsultacji kieruje się nie siłą nacisku, ale interesem publicznym i dobrem ogólnym. Bierze pod uwagę racje zgłaszane w trakcie konsultacji, a także to, przez kogo są wyrażane. Przeważać powinna jednak troska o szeroko rozumiany interes publiczny, w tym interes tych, którzy nie brali udziału w konsultacjach.



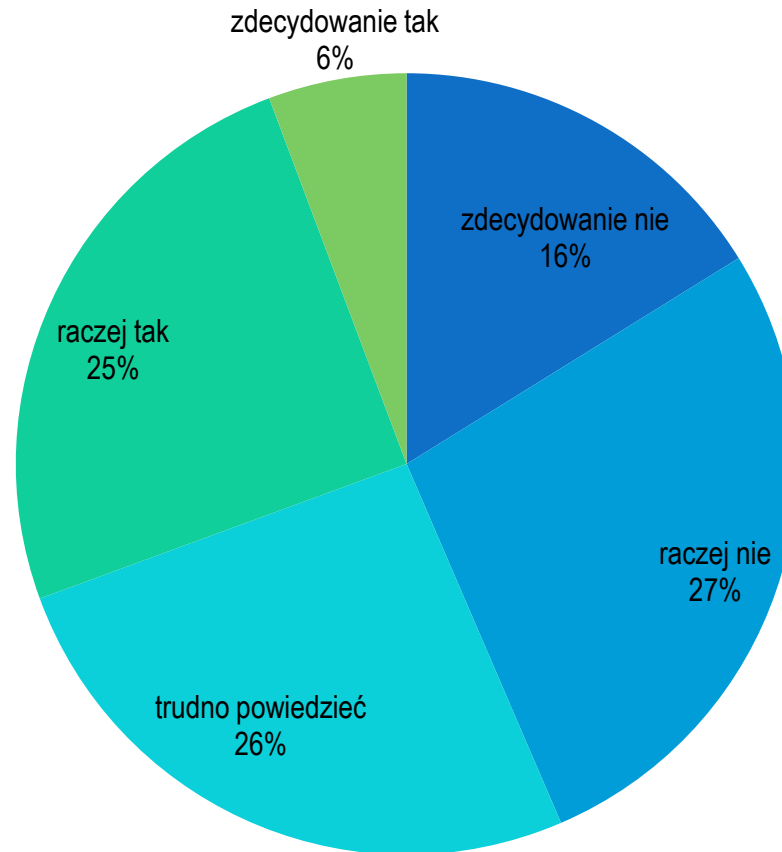
Źródło: www.kanonkonsultacji.pl



Konsultacje społeczne w opiniach uczestników ewaluacji



11. Czy ogólnie rzecz biorąc ma P. poczucie wpływu na to, co się dzieje w mieście? (N=402)

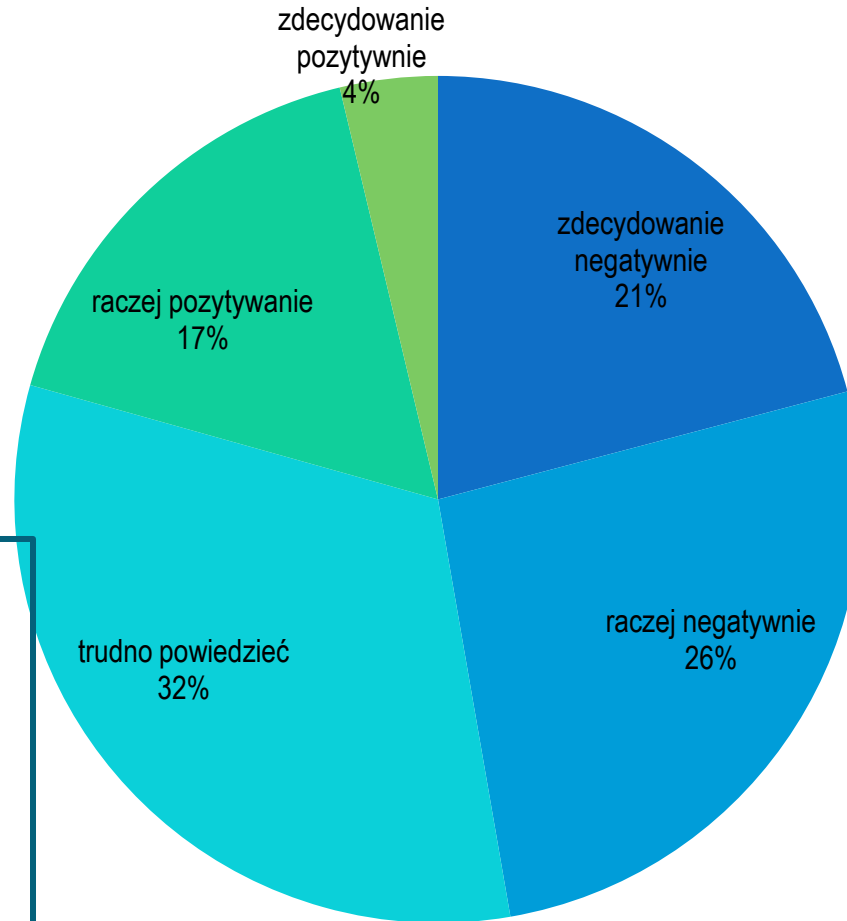


31% uważa, że ma wpływ na to, co się dzieje w mieście.

43% uważa, że nie ma wpływu na to, co się dzieje w mieście.



12. Jak ogólnie ocenia P. sposób prowadzenia w mieście konsultacji społecznych? (N=402)

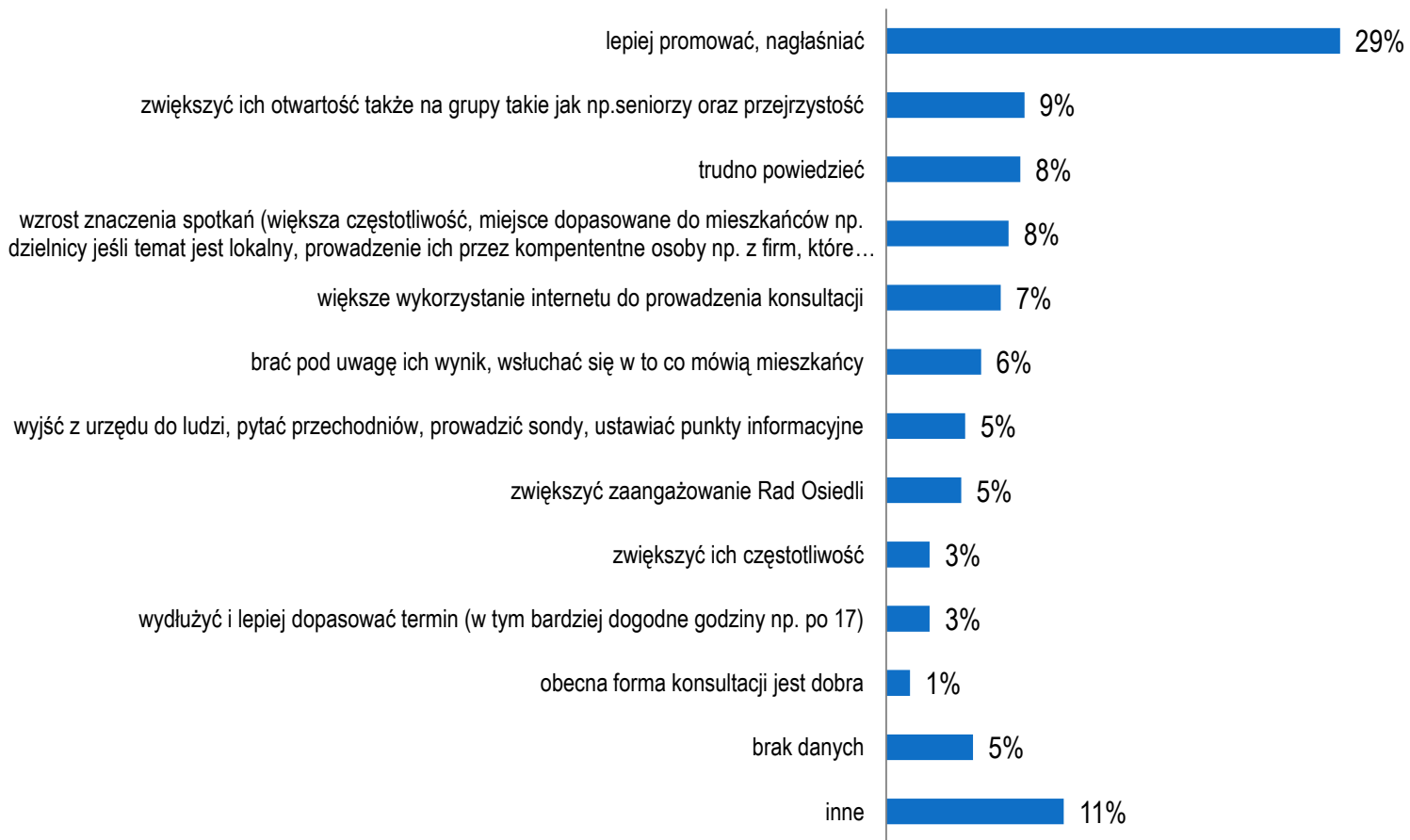


21%
pozytywnie
ocenia
konsultacje
społeczne.

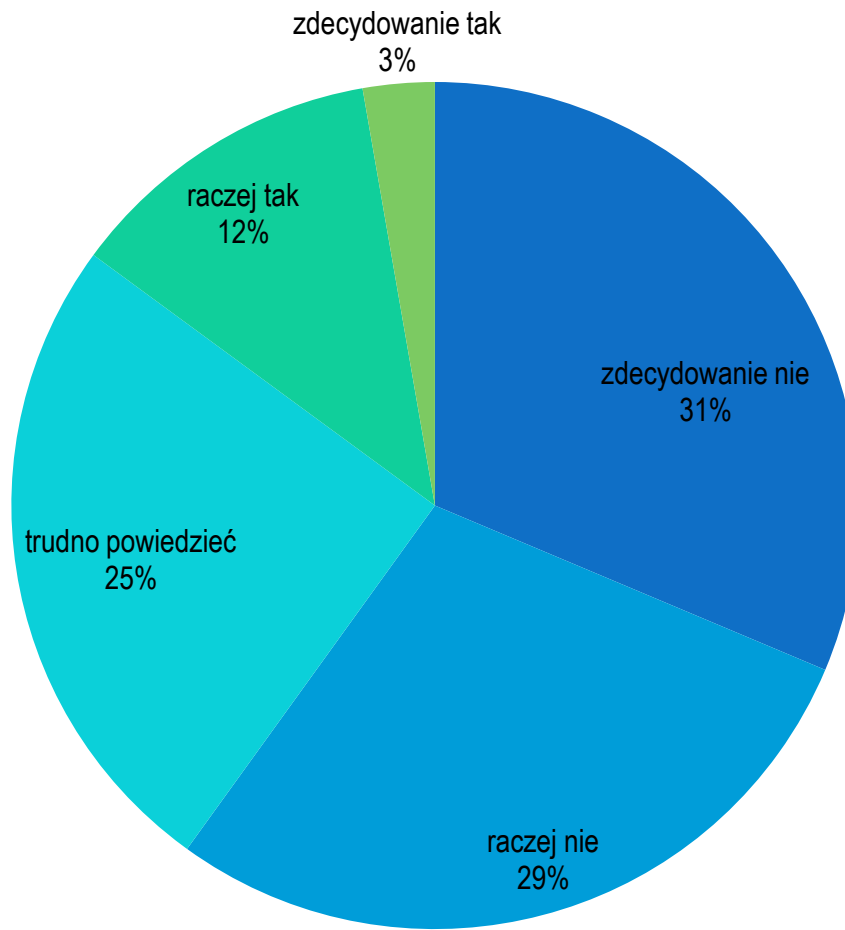
47% negatywnie
ocenia
konsultacje
społeczne.



13. Co P. zdaniem można zrobić, aby konsultacje społeczne w Szczecinie były lepsze? (N=402)



14. Czy konsultacje społeczne prowadzone przez miasto są odpowiednio nagłaśniane? (N=402)

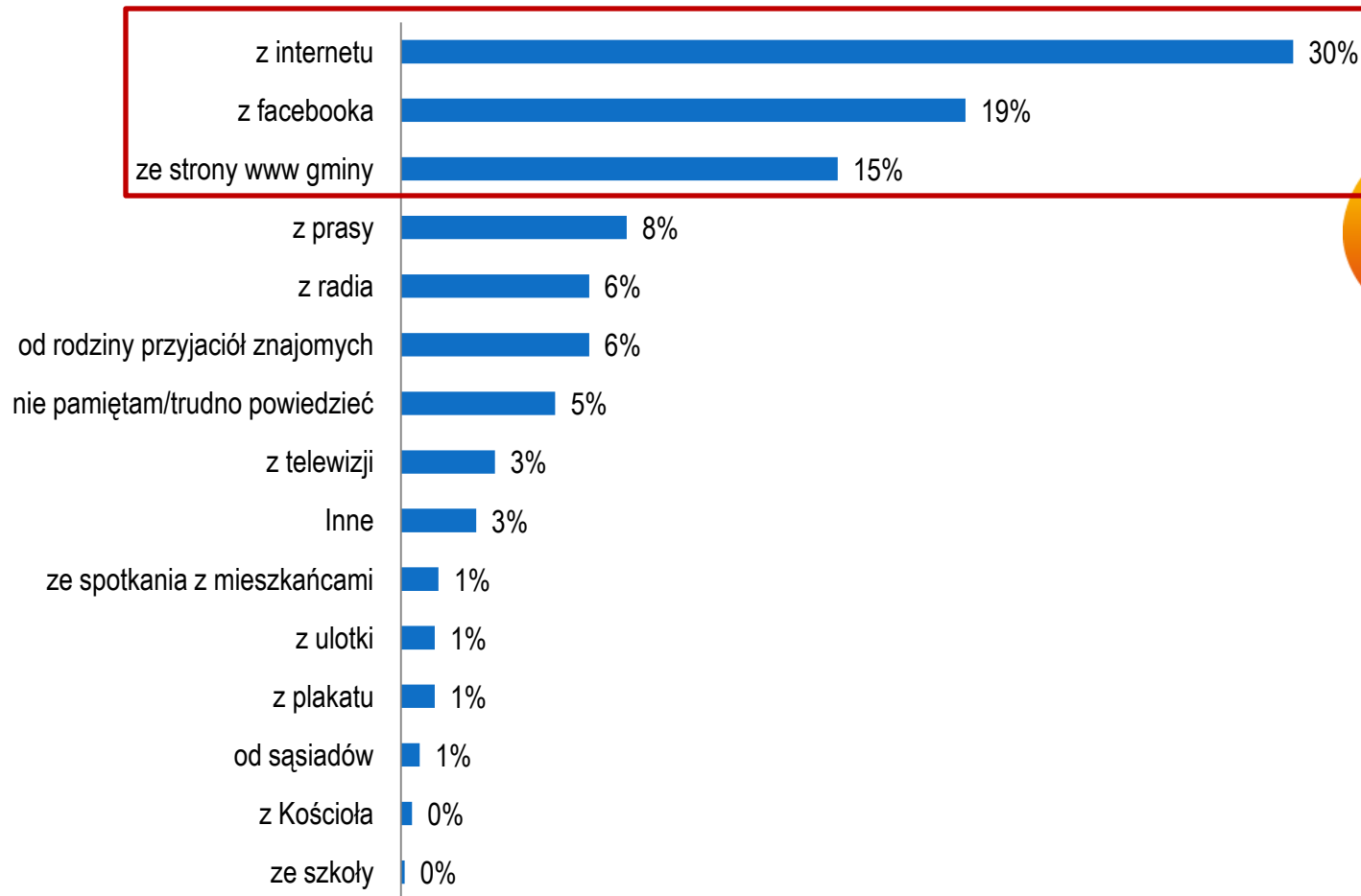


15% uważa, że konsultacje są odpowiednio nagłaśniane.

60% uważa, że konsultacje nie są odpowiednio nagłaśniane.



15. Skąd czerpie P. wiedzę o prowadzonych w mieście konsultacjach społecznych? (N=402)





Główne wnioski



Główne wnioski i rekomendacje (1)

Poczucie wpływu

1. Proces konsultacji społecznych w Szczecinie jest poprawnie określony pod względem formalnym. Uchwała o konsultacjach daje możliwości większego upodmiotowienia mieszkańców. Osobną kwestią jest jednak sposób, w jaki jest ona realizowana i czy rzeczywiste działania przyczyniają się do zwiększenia partycypacji społecznej.
2. Zdaniem 43% wypełniających kwestionariusz uważa, że nie ma wpływu na to, co się dzieje w mieście. Przeciwnego zdania jest z kolei 31%.
3. Interpretując ten wynik należy wziąć pod uwagę, że uczestnikami ewaluacji były w większości osoby zainteresowane tematem partycypacji społecznej i z wyższym wykształceniem (a zatem osoby, które już "z natury" czują się bardziej sprawcze). Można postawić hipotezę, że gdyby to samo pytanie postawić przed grupą reprezentatywną osób, które czują, że nie mają wpływu na miasto byłoby jednak więcej.

Ocena konsultacji społecznych

4. Jeszcze więcej osób negatywnie ocenia sposób prowadzenia w mieście konsultacji społecznych (47%). Przeciwnego zdanie jest 21%.
5. Największy problem z konsultacjami społecznymi polega na tym, że nie są one odpowiednio nagłośnione (29% wskazań). Zwraca się również uwagę na konieczność otworzenia się na różne grupy społeczne (komunikowanie do wszystkich jest tak naprawdę komunikowaniem do nikogo), lepszą organizację procesu, większe wykorzystanie narzędzi elektronicznych oraz większe branie głosu mieszkańców pod uwagę.



Precyzyjne targetowanie

6. Konsultacje muszą być precyzyjnie targetowane, a poszczególni uczestnicy indywidualnie zapraszani

Więcej wyobraźni

7. Wykorzystywane narzędzia i techniki konsultacyjne nie powinny się ograniczać tylko i wyłącznie do zbierania opinii na wskazany adres mailowy połączone z jednym lub dwoma spotkaniami otwartymi.
8. Pewne tematy (np. rewitalizacja, zagospodarowania przestrzenne, przebudowa kluczowych ulic) wymagają bardziej złożonego procesu, w który zaangażowani będą eksperci oraz mieszkańcy.



Jak my prowadziliśmy konsultacje w urzędzie marszałkowskim to konsultowaliśmy program różnymi sposobami. Odpowiadaliśmy na uwagi nawet jak się nie zgadzaliśmy. Były spotkania branżowe, dyskutowaliśmy też o fragmentach programu z ekspertami (np. RO, specjaliści itd.) a nie o całym. To było bardzo dobre i mimo, że przychodziło mniej ludzi to było to bardzo dobre bo wychodziliśmy z wynikami a nie pyskówką (Wywiad grupowy, 13.03.2017, g.17.00)

Lepsze komunikowanie efektów

9. Bardzo ważnym elementem jest zapewnienie informacji zwrotnej uczestnikom konsultacji. Rekomendujemy aktywniejsze docieranie z informacjami do uczestników (np. poprzez mailing czy informowanie poprzez ogólne lub dedykowane kanały w mediach społecznościowych).
10. Monitorujmy i oceniajmy działania konsultacyjne. Po każdym spotkaniu warto zapytać się mieszkańców (ankieta) skąd dowiedzieli się o konsultacjach, czy były one dla nich zrozumiałe, czy mają jakieś dodatkowe pytania, których z różnych względów nie mogli bezpośrednio zadać.



Dziękuję za uwagę

